Yunan Beyaz Kitabı

Atinada neşredilen vesaik: 2

Davud Hoca meselesi patlak veriyor!

Bundan evvel Yunanistan ve Metaksas rejimi hakkında mütemadi medhiyeler yazan İtalyan matbuatında anî tebeddül...

Birdenbire Yunanistan aleyhine ağır neşriyat başladı

Romadaki Yunan elçisi, hükûmeti müteyakkız bulunmağa davet ettiği o gün, Yunanistanın Göricedeki viskonsolosu, birkaç satırlık bir haberle, elçinin endişelerini teyid etmişti. Beyaz kitabda, şu satırları okuyoruz:

23 ağustos 1940

«Arnavudluk Adliye Nazırı Cafer Upi, geçen pazartesi günü buraya geldi. Emin bir kaynaktan haber aldığıma göre, ziyaretinin sebebi, memleketi olan Ersekadaki fesad erbabile çeteler teşkil ederek, Koniça ve Kastorya mıntakalarında tethiş faaliyetinde bulunmaktır.»

Kimaryos

Davud Hoca meselesi ve diğer tahrikler

Hududlarda bu tahşidat ve çete faaliyetleri devam ettiği sırada, bir yandan da, Arnavud gazeteleri ve Stefani ajansı, havayı bulandırmağa çalışıyor, kendi kendini öldüren âdi bir mücrimin bu ölümüne Yunanlılar tarafından yapılmış bir cinayet süsü vererek bu vak'a etrafında gürültü koparıyordu. Atina ajansı, Arnavudca Tomori gazetesinde tefrika halinde yapılan bu neşriyatı topyekûn tekzib etmişti.

Bu arada, Davud Hoca meselesi de hâlâ devam ediyordu. Hariciye Nezareti müsteşarı, İtalyan elçisile bu mesele hakkında görüşmüş ve şu raporu vermişti.

27 ağustos 1940

«Bugün, İtalyan elçisi M. Grazzi ile görüştüğüm sırada, 13 ağustostaki mülâkatımız esnasında beyan ettiğim gibi, Davud Hocanın katlinden dolayı zan altında bulunan iki mevkufun İtalya - ya iadesine, Yunan hükûmetinin amade bulunduğunu tekrar ettim. Bu şahıslar, haklarında tavkif müzekkeresi kesilmeden, gayrikanunî şekilde mevkuf tutuldukları dan, iadelerinin ne zaman taleb edileceğini sordum.

İtalyan elçisi, iki güne kadar Romadan bu hususta bir iş'ar vaki olmadığı takdirde, talimat istemek üzere, resen hükûmetine telgraf çekeceği cevabını verdi.»

Müsteşarın bu raporunda mevzuu bahsettiği iade talebi, elçinin bu cevabına rağmen, Yunan Hariciye Nezaretine kat'iyyen tebliğ edilmemişti.

Diğer taraftan, Yunanistanın Roma elçisi, İtalya Hariciye Nezareti, Arnavudluk işleri müsteşarile yaptığı bir mülâkatı, Yunan Hariciye Nezaretine şu raporla bildiriyor:

27 ağustos 1940

«Arnavudluk işleri müsteşarı M. Benini ile, 7 ağustosta, yani, İtalyan matbuatının Yunanistan aleyhindeki neşriyata başlamasından ancak dört gün evvel görüştüğümü söylemeği faydalı buluyorum. Binaenaleyh, bu mülâkat esnasında, Arnavudluk işleri müsteşarının, Yunan - İtalyan münasebatının muhtelif başka sebeblerden dolayı gerginleştiğini bana haber verirken, Yunan - Arnavud münasebatı meselesinde son derece salâhiyettar olmasına rağmen bundan hiç bahsetmemesi manidardır. Bu hususta, Yunanistandan şikâyetler mevcud olduğunu ihsas bile etmemiştir. Bilâkis, M. Ciano'nun Arnavudluğa seyahati münasebetile Arnavudların yaptıkları iftirakçı tezahüratı mevzuu bahsettiğim zaman, M. Benini, bu hâdiseleri, Arnavud anasır hakkındaki vaziyetimizle alâkadar görmek şöyle dursun, bilâkis reddetmiş, «talebe tezahürleri» diye tavsif etmiş ve bunların tekzib edildiğine dair bana teminat vermiştir.

Yunanistan tarafından Çamurya Arnavudları üzerinde senelerdenberi yapılan tazyik, bu adamların nevmidisini azamî hadde getirdiği iddiasile, İtalyanın, matbuat vasıtasile, dört gün sonra «devamına imkân kalmıyan tahammülfersa bir vaziyet» diye tavsif ettiği bir halin mevcudiyetinden, 7 ağustosta, Arnavudluk işleri müsteşarı bihaber olamazdı. Arnavudluk müsteşarının bütün bunları bilmemesi keyfiyeti, itham sebebi olan vaziyetin hiçbir zaman mevcud olmadığına ve Yunanistan hakkındaki şikâyetlerin, İtalyan zimamdarlarının, itirafı imkânsız maksadlarına hâdim olmak üzere, son dakikada, beceriksizce tasni edildiğine ayrıca bir delildir.»

J. Politis

İtalyan gazetelerinin neşriyatı

Şimdi, gene Yunanistanın Roma elçisi tarafından, hükûmetine verilen ve İtalyanın Yunanistana karşı nasıl cephe aldığını, safha safha gösteren aşağıki mufassal raporu gözden geçirelim.

27 ağustos 1940

«Davud Hoca hâdisesine tekaddüm eden son haftalar zarfında, İtalyan matbuatının en salâhiyetli iki gazetesi olan Giornale d'Italia ve Popolo d'Italia, İngilizlerin, İtalyaya karşı yaptıkları harekât esnasında, güya Yunan limanlarından istifade ettikleri iddiasini ileri sürmüşlerdi. Maamafih, bu şüphelere rağmen, İtalyan matbuatı, hoşnudsuzluk izhar etmekten veya musır gözükmekten içtinab ederek, İngiliz resmî tebliğlerini neşretmesini bile affetmedikleri Yugoslavya hakkında olduğu gibi, bize karşı da nispeten dürüst davranıyordu. İtalyan gazeteleri, bilâkis, Yunan hükûmetinin resmî vaziyetinden memnun görünüyor ve İtalyan efkârı umumiyesinde, Almanya ile İtalyanın kazandıkları büyük askerî muvaffakiyetlerden sonra, Yunan siyasetinin, artık, nazarlarını mihvere her gün biraz daha fazla tevcih ettiği intibaını, uyandırmağa çalışıyordu.

İtalyan matbuatı, 4 ağustos yıldönümü münasebatile, hüsnü zannını daha açıkça göstermiş, ondan evvelki iki yıldönümünde muhafaza ettiği mutlak sükût hilâfına, Stefani ajansının, Yunan milli hükûmetinin eseri hakkındaki takdirkâr mütaleasını neşretmiştir. Bundan başka, Roma radyosu yunanca neşriyatına o gün bir hitabe ilâve ederek Metaksas rejimini selâmlamış ve bu hitabede, yalnız milli hükûmetimizin büyük icraatı ve Başvekilimizin siyasî meziyetleri üzerinde ısrar etmekle kalmamış, M. Metaksas sayesinde, Yunanistanın mihver havasına ve alelûmum yeni Avrupa havasına dahil olmuş bulunduğunu da söylemiştir.

Anî dönüş

Fakat, bundan yedi gün sonra, Davud Hoca meselesi ve milli hükûmetin İngiliz dostluğu münasebetile, memleketimize karşı o şiddetli neşriyat başlamış bulunuyordu. Bu anî dönüş, İtalyan siyasetinin tezahürlerinde alışılmış bir hal olmakla beraber, bizzat İtalyan efkârı umumiyesini az çok şaşırtmıştı. Çünkü, İtalyanlar, hükûmetlerinin Balkanlarda bir harekete geçeceğini tahmin etmekle beraber, bu hareketin, İtalyan matbuatı tarafından hakkında müteaddid defalar hoşnudsuzluk izhar edilen Yugoslavyaya müteveccih olacağına intizar ediyorlardı.

Bu neşriyatı tarih sırasile gözden geçirmeği, İtalyan mücadelesinin metodları ve muhtelif safhaları hakkında daha iyi fikir edinmek imkânını vereceği için, muvafık bulurum.

Uydurma isnadlar

11 ağustos 1940

İtalyan radyo istasyonu, gece neşriyatında, Stefani ajansının Tiran mahrecli bir tebliğile ilk alarm işaretini vermiştir. Bu tebliğ:

Büyük Arnavud vatanperveri Davud Hocanın «Yunan ajanları» tarafından «vahşiyane» bir surette katledildiğini söylemekte:

Bu katil hâdisesini, kendi hâkimiyeti altında bulunan Arnavudluk topraklarında sakin ahaliyi Yunanlılaştırmak için beyhude yere gayret sarfeden Yunanistanın başvurduğu kitallerden ve misli işitilmemiş usullerden bir safha olarak göstermekte:

Bu arazinin, bugünkü Yunan - Arnavud hududu arasında, Yunan denizinin Prevezeye kadar kısmile Yanya mıntakası arasında bulunduğunu izah etmekte:

Ve nihayet, Yunan makamatının «İtalyanların yakında Arnavudluktan tardedilecekleri» şayiasını yaymakta tereddüd etmedikleri iddiasını ileri sürmektedir.

Bütün İtalyan gazeteleri, Davud Hoca hâdisesini, Ajans Stefaninin verdiği şekilde ve iri puntolarla neşretmiş ve radyo istasyonu, buna dair olan tebliği, bütün gün yaptığı neşriyatın hepsinde tekrar etmiştir.

Ayni zamanda, İtalyan propagandası şefleri, Yunanistanın, Arnavudluğu istilâya matuf emeller beslemekte olduğu ve bu projenin tahakkuku için Büyük Britanya ile anlaşmak üzere bulunduğu zehabını vermeğe çalışmaktadırlar.

(Arkası var)

Yunan Beyaz kitabındaki dikkate şayan vesikalardan: Yunan kruvazörü Helli'nin İtalyanlar tarafından batırıldığını sarahaten ispat eden torpil parçaları (Üzerinde italyanca yazılar okunmaktadır)

Doğru değil mi?

4,50 vapurunun da Kadıköyden yolcu almasına müsaade edilmelidir

Yalovadan İstanbula 2,30 postasını yapan vapur, Adalara uğradıktan sonra 4,50 de Kadıköyüne geliyor. Oraya bir kaç yolcu ya çıkarıyor, yahud da çıkarmıyor. İskelede bekliyen halktan hiç kimsenin binmesine müsaade edilmediği için hemen kalkıp gidiyor.

İdarenin bu vapura yolcu alınmaması hakkında ittihaz ettiği kararı Yalova ve Adalardan dolu gelmesi ihtimalini ve ondan beş dakika sonra doğrudan doğruya Kadıköy - den hareket eden bir vapur bulunmasını nazarı dikkate aldığına ve beş dakikanın büyük ve kıymetli bir zaman teşkil etmediğine kani bulunduğuna hamledebiliriz ki, tatbikatta mesele hiç de böyle değildir. Kış mevsiminde Yalova vapuru bomboş geliyor. Yazın esasen tarife değişeceğinden böyle bir mahzur mevzuu bahsolamıyacaktır. Sonra aradaki fark, tarifede yazılı beş dakikadan ibaret kalmıyor. Yalova vapurunun sürati fazladır, iskeleye kolay yanaşıyor. Bu vaziyette kaybedilen zaman bir çeyreğe baliğ oluyor. Bazıları için hayatta on beş dakikanın belki ehemmiyeti yoktur ama, bir kısımları için bu kadar zaman pek kıymetlidir. Binaenaleyh 4.50 vapuruna Kadıköyden de yolcu alınmalıdır, diyoruz.

Doğru değil mi?

Kitab sergisi

Bu gün saat 10 da Bevoğlu Halkevinde açılıyor

Evvelce de haber verdiğimiz gibi, Beyoğlu Halkevinde bugün bir kitab sergisi açılacaktır. Sergide son seneler zarfında neşredilmiş bütün eserlerden nümuneler bulunmaktadır. Beyoğlu Halkevi reisi Ekrem Turun münhasıran gençliğe kitabı sevdirmek gibi çok temiz bir gaye ile tertib ettiği bu serginin geçen seneden daha fazla rağbet göreceği şimdiden vaki müracaatlerden anlaşılmaktadır. Halkımızın beyeneceği eserlerden yüzde muayyen bir miktarda iskonto edileceği için, kitab edinmek arzusunda bulunanlara, sergi, ayrıca maddî istifadeyi de mucib olacaktır.

POLİSTE

İki yaralama

Galata sakinlerinden Nevzad, ufak bir alacak meselesinden Nihad isminde birini bıçakla yaralamıştır.

Karabaş mahallesinde oturan Ali Demir adında biri de arkadaşı Salâhaddini kadın yüzünden aralarında çıkan kavga esnasında bıçaklamıştır. Suçluların her ikisi de yakalanmıştır.

Hastanede öldü

Arnavudköyünde Sarrafburnu 22 numarada oturan tütün amelesinden 52 yaşlarında Nuri Kısa, evvelki akşam evinde dolaşırken düşmüş, başından ağır surette yaralanmıştı. Nuri, kaldırıldığı hastanede dün sabah ölmüştür.

Zehirlendi

Sütlücede Elifefendi sokağında oturan Ahmedin karısı Cemileyi mutfakta çalışırken bir böcek ısırmıştır.

Kadıncağıza biraz sonra şiddetli bir ateş ve titreme başlamıştır. Celbedilen doktor, yaptığı muayenede Cemilenin zehirlendiğini tespit etmiş ve kadıncağız tedavi altına alınmıştır.

Yanarak öldü

İstinyede oturan 65 yaşlarında Marika, odasına aldığı mangalda ısınırken, sıçrıyan kıvılcım eteklerini tutuşturmuştur. Ateş bir anda kadıncağızın vücudünü sarmıştır. Yetişenler ancak Marikayı muhtelif yerlerinden yandıktan sonra kurtarabilmişlerdir. Hastaneye kaldırılan Marika aldığı yanıkların tesirile bu sabah ölmüştür.

Şehir ve Memleket Haberleri

Lüks mağazalar

Yüzde yüz kâr, herkesin iştihasını artırıyor

Fiat murakabe komisyonu, evvelce verdiği bir kararla lüks manifatura mağazalarının yüzde 25 yerine yüzde 50 kâr yapmalarına müsaade etmiş olduğundan komisyonun bu kararına istinaden birçok ticarethaneler lüks mağaza addedilmelerini istemektedirler.

Komisyon ilk olarak Beyker, Liyon, Galatasarayda C. K. M. ve Kaluhrusi ticarethanelerini lüks mağaza addetmiş ve kârlarını yüzde yüz tezyide müsaade etmiştir. Fakat müracaatlerin arkası bir türlü alınmamaktadır. Sultanhamamında Refik İnsel, Ata Aatabek, Ali Tatlıyel, Beyoğlunda Emil Bukaki, Kirkoryadis, Nesim Barukas ve diğer ticarethaneler de masraflarının çokluğundan bahsederek lüks mağaza addedilmelerini istemişlerdir. Birçok mağazaların da sür'atle mağazalarına çeki düzen vererek süslü bir hale koymakta oldukları haber alınmıştır. Bu şekilde yakında şehrimizde lüks mağazalar hakkından istifade etmiyecek ticarethane kalmıyacağı görülmektedir. Neticede bu sahada kendiliğinden müthiş bir pahalılık hasıl olmuş olacaktır. Bu fena çığırı önlemek için komisyonun kararını geri alması teklif olunacaktır.

Mekteb şarkıları hazırlanıyor

Maarif Vekâleti talebeler için yeni mekteb şarkıları hazırlanmasına karar vermiştir. Bu şarkıların yazılıp bestelenmesi işlerile uğraşmak üzere Vekâlette mütehassıslardan mürekkeb bir komisyon teşekkül etmiştir. Şarkılar bilhassa milli kültüre ve çocuk terbiyesine uygun olacak şekilde tertib edilecektir. Bundan sonra mekteblerde, her hangi bir şekilde muallimler tarafından hazırlanan şarkılar talebelere öğretilmiyecektir.

Mekteblerde ayrıca birer musiki salonu açılacaktır. Arzu eden talebeye musiki muallimleri haftanın muayyen günlerinde bu salonda hususî surette musiki öğreteceklerdir. Muallimler ders saatlerinden bir kaçını bu tedrisata tahsis edeceklerinden ayrıca hiç bir ücret verilmiyecektir. Fazla istidadı görülen talebeler, muallimleri tarafından seçilecek, bunlardan istiyenler Ankara Musiki Muallim mektebine alınacaktır.

MÜTEFERRİK

Giden Vekiller

Bir müddettenberi şehrimizde bulunan ve tetkikler yapan Münakale Vekili Cevdet Kerim İncedayı dün sabah şehrimizden Bandırmaya hareket etmiştir.

Bayram münasebetile şehrimize gelmiş olan İktisad Vekili Hüsnü Çakır, da Ankaraya avdet etmiştir.

Bandırma 15 (Hususi) — Münakalât Vekili geldi, liman, iskele, istasyon tesisatını tetkik ederek İzmire hareket etti.

Yeni muhavvile merkezi

Beş yerde yeni elektrik muhavvile merkezleri ihdasile elektrik cereyanına 35.000 votluk bir ilâve yapılması işi münakasaya konulmuş ve bir İsviçre firmasile anlaşma husule gelmiştir. Buna nazaran beş transformatör tesis ve buna lüzumu olan kablo ve diğer malzeme de temin edilecektir. Bu anlaşma Belediye Daimi Encümeninee tetkik ve kabul edildikten sonra imzalanacaktır.

ADLİYEDE

Madam Atina hakkındaki karar nakzedildi

Madam Atina, geçenlerde İstanbul birinci asliye ceza mahkemesinde randevuculuktan muhakeme edilerek, neticede yirmi sekiz ay hapse mahkûm olmuştu. Temyiz mahkemesi, bu kararı lehe olarak bozmuştur. Yakında, birinci cezada yeniden celse açılacaktır.

İdamdan 30 seneye

Bir katil hakkındaki karar bildirildi

Metresini öldüren Hacı İbrahim idamdan kurtuldu

Birinci ağır ceza mahkemesi dün bir katil hakkında otuz sene ağır hapis cezası vermiştir. Mahkûm olan katil, Hacı İbrahim isminde ortayaşlı bir adamdır. Hacı İbrahimin, evvelce bir müddet beraber yaşadığı Fatma Binnaz isimli bir kadını, Fatihte Haydarda Müftiali mahallesinde Kadıçeşmesi sokağındaki 7 sayılı evin kapısı önünde öldürdüğü sabit olmuştur. Sübut şekline göre, Hacı İbrahim, kendisinden ayrılan Fatma Binnazın Mustafa adlı bir amele ile birlikte oturmasından dolayı, müthiş bir kin besliyormuş. Kadını öldürmeği tasarlamış, jilet bıçağına sap geçirmiş, bir akşamüstü, Fatma Binnaz kapı önünde Mustafa ile konuşurken, onları gözetlemiş. Sonra fırsatını bularak saldırmış, saplı jiletle kadının gırtlağını, boyun damarlarını, bileklerini kesmiş, vücudünün muhtelif yerlerine de jilet saplamış. Fatma Binnaz, kanlar içerisinde yere serilerek, derhal ölmüştür.

Suçlu Hacı İbrahim, Fatma Binnazia evli olduğunu, bir koca olmak itibarile karısının başka bir erkekle metres hayatı geçirmelerine tahammül edemediğini söylüyordu. Mahkemenin yaptığı tahkikatla, evli olmadıkları anlaşılmıştır. Mahkeme, suçlu Hacı İbrahimi, bir müddet beraber yaşadığı kadını taammüden öldürmekten idama mahkûm etmiştir. Lâkin, evvelce müşterek hayat geçirmelerinden münbais alâkayı, cezada takdirî tahfif sebebi saymıştır. Ve bu sebeble, ölüm cezası, otuz sene ağır hapis cezasına çevrilmiştir.

İnhisarlara memur alınacak

İnhisarlar umum müdürlüğüne yeni alınacak memurlar için ayın 22 sinde imtihan yapılacaktır. Bu imtihana lise ve orta mekteb mezunları girebilecektir. Yüksek mekteb mezunları imtihansız kabul olunacaktır.

Beyaz peynir

17000 teneke peynir hakkında bu gün karar verilecek

Fiat murakabe komisyonu, toptan peynir tacirlerinin bilhassa beyaz peynir üzerinde yapmakta oldukları ihtikâr ile birkaç gündenberi esaslı şekilde meşgul olmaktadır. Bugün fiat murakabe komisyonunda bu mesele müzakere olunacak ve kabul edildiği takdirde İstanbul buzhanelerinde adresleri malûm olmıyan yüzlerce eşhas isimlerine dağıtılmış olan 17.000 teneke peynir İstanbul Belediyesi emrine verilerek bakkallara tevzi olunacaktır.

Toptancı olduğu halde peynirin kilosunu 50 kuruştan satan Balıkpazarında 1/2 numarada yağ ve peynir tüccarı Yorgi Kazoğluna, cürmü meşhud yapılarak dün Cumhuriyet Müddeiumumiliğine tevdi olunmuştur.

Diğer taraftan Kırklarelinden gelmiş olan 200 teneke peyniri tekrar Kırklareline kaçıran bir peynir ticarethanesi hakkında tahkikata başlanmıştır.

Bir bakkal mahkemeye verildi

Andon isminde bir bakkal; kaşar peynirini fazla fiatla satmaktan mahkemeye verilmiştir. İstanbul ikinci asliye ceza mahkemesinde muhakemesine başlanmıştır. Kendisi, fazla fiatla satmadığını söylemiştir. Muhakeme, tahkikat için kalmıştır.

Yüksek İktısad mektebinin 58 inci yıldönümü

Yüksek İktısad ve Ticaret mektebinin 58 inci yıldönümü münasebetile bu gün saat 14.30 da mektebde büyük bir merasim yapılacaktır. Merasimde mektebin talebeleri, mezunları ve iktısadî hayatla alâkadar olanlar bulunacaktır. Toplantı, mekteb müdürü Dr. Nihad Sayarın bir nutkile açılacak, müteakiben profesörler, talebeler birer hitabe irad edeceklerdir.

Akşam, Taksim Belediye kazinosunda davetlilere bir çay ziyafeti verilecektir.

Ayrıca Maarif Vekili Hasan Âli Yücelin himayesinde, ayni kazinoda bu gece bir balo tertib edilmiştir.

Asker ailelerine yardım işi!

Vilâyette yapılan toplantıda bulunanlar

Dün vilâyette Vali ve Belediye Reisi Lûtfi Kırdarın başkanlığında şehir dahilindeki kaza kaymakamlarile Belediye Muhasebe müdürünün iştirakile bir toplantı yapılarak asker ailelerine yardım için halktan toplanan paranın tahsili etrafında vaki yanlışlıkları tashih için yapılan talimatname etrafında müzakere cereyan etmiş ve bilhassa şu hususlar gözden geçirilerek icab eden direktifler verilmiştir:

1 — Yardıma muhtac ailelerin şart ve vasıfları,

2 — Yardım talebinin nasıl yapılacağı,

3 — Yardım talebinde bulunanların şart ve vasıfları haiz bulunup bulunmadıklarının sureti tahkiki,

4 — Tahkikattan sonraki muamele,

5 — Yardımın başlangıc ve sureti,

6 — Yardım yapmakla mukellef bulunanlar,

7 — Yardım mükellefiyetinden müstesna olanlar,

8 — Belediye hududu için ayrılan mikyaslar,

9 — Tahkikatın kimler tarafından ve ne suretle yapılacağı,

10 — Tahkikat itirazlarının mahiyet ve suretii tetkiki,

11 — Yanlış tahakkukatın terkin sureti.

12 — Tahakkukat ve tahsilât.

Badema kaymakamlar aldıkları bu direktifler dairesinde tahakkuk cetvellerini kaza idare heyetlerinden geçirerek tahsilât yapacaklardır.

HEM NALINA HEM MIHINA

Gelin de inanın!

Ben, İtalyanın resmi harb tebliğlerine bir türlü inanamıyorum. Öyle zannediyorum ki, muhterem okuyucularım, siz de benim gibisiniz. Nasıl inanayım ki, bu tebliğleri bir çok defalar «cürmü meşhud» halinde, öz tükçesile «suç üstünde» yakaladım.

Tebliğlerde, İtalyan askerlerinin yaptıkları kahramanlıkları ballandıra ballandıra anlatan kısımları, sadece, zaid ve malûmu ilâm kabilinden buluyorum. Bunda kimsenin şüphesi olmadığı için tekrara lüzum yok! Esasen, resmi harb tebliğleri, kahramanlık vak'aları etrafında medhiyeler yazmak için değil, cephedeki hareketler ve vaziyet hakkında malûmat vermek için neşredilir. İtalyan resmi harb tebliğlerinin verdikleri malûmattır ki beni, sizi ve bilhassa İtalyan milletini hiç tatmin etmiyor. Bir defa içime şüphe denilen kurt düşmüş olduğu için, doğru söylese dahi inanamıyorum. Acaba gene hakikat kurban edildi mi diye vesvese ediyorum. Bu şüphenin sebebini, bir müddet evvel, size bu sütunda izah etmiştim, sanıyorum. İtalyanlar tarafından batırıldığı veya hasara uğratıldığı iddia edilen İngiliz harb gemileri o kadar çoktu ki eğer bunlar bahikaten batmış veya yaralanmış olsalardı, Akdenizde İngilizlerin değil; İtalyanların hâkim olması ve şimdi, Maltada, İskenderiyede, Süşeyşte, Kıbrısta, Hayfada İtalyan bayrağının dalgalanması icab ederdi.

İtalyan resmî tebliğleri, Arnavudlukta, Libyada, denizde, havada cereyan eden hâdiseleri bildirirken bir çok defalar, hakikati gizlediler ve gizlemekle kalmıyarak değiştirdiler de... Bunlardan bir tanesini bizzat Sinyor Mussolini de itiraf etti. İtalyan tebliği, Taranto hava hücumunda, bir tek geminin hasara uğradığını söylediği halde, sonra Mussolini nutkunda üç geminin yaralandığını kabul etti ve bundan sonra, İtalyan harb tebliğlerinin hakikati söyliyeceğini vadetti. Bu vadinin resmi harb tebliğlerini yazanlar tarafından tutulmadığını kendisine ihbar etmeği bir dostluk vazifesi addederim!

İşte bir misal:

İtalyada bir mahalden 12 ikincikânun tarihile verilen bir tebliğde şöyle deniliyor:

«Umumî karargâh, ilkkânun ayı içinde Afrikada ölen İtalyan zabit ve askerlerinin isimlerini neşretmektedir:

Şimalî Afrikada 77 kişi ölmüş, 307 kişi yaralanmış ve 343 kişi kaybolmuştur, ilâ...

Halbuki ilkkânun ayı içinde, İngiliz ordusu şimalî Afrikada taarruza geçmiş ve Mersa Matruhta İtalyan ordusuna ilk darbeyi indirerek 2000 küsur kişisi zabit olmak üzere 38,000 esir almıştır. İtalyan tebliği kayıpları yalnız 343 kisi olarak gösteriyor. Kaybolanlar, esir demektir. Gerçi «kaybolanlar» diye zayiat listelerinde esirlerden ayrı bir fasıl daha vardır amma, bu ancak, harb bittikten ve esirler iade edildikten sonra açılan bir fasıldır; ölü, yaralı, esir cetvellerine girmiyenleri, yani ne oldukları belli olmıyanları ihtiva eder. Harbin devamı müddetince «kayıb» daha doğrusu «gaib» esir demektir. Bu itibarla İtalyan tebliğinin bahsettiği 343 kişi, bu ordunun bütün birincikânun ayı içinde verdiği esirler olmak lâzım geliyor.

İşte 38.000 esiri insafsız bir kalem darbesile 343 e indirdiği içindir ki «İtalyada bir mahal» den çıkan tebliğlere bir türlü inanamıyoruz.

H. Nezihi Erkson

Kâbil Üniversitesi iktısad profesörlüğile Efganistana gidiyor

Hakkı Nezihi Erkson

Uzun seneler Ticaret Vekâleti teşkilâtında mühim mevkiler işgal etmiş olan eski gazeteci arkadaşlarımızdan Hakki Nezihi Erkson, Efgan hükûmetinin Hariciye Vekâletimiz vasıtasile teklif ettiği Kâbil Üniversitesi Hukuk Fakültest İktısad profesörlüğü kürsüsünü Ticaret Vekâletinin tensibile kabul etmiştir.

Bu günlerde yeni vazifesine hareket edecek olan Hakki Nezihi Erkson son vazifesi olan Ticaret Vekâleti Başkontrolörlüğünden evvel Vekâletin merkez teşkilâtında ve İstanbul Ticaret ve Sanayi Odası muhtelif şube müdürlüklerinde bulunmuş, kıymetli mesai ve faaliyeti görülmüştü.

Kıymetli arkadaşımız, bize Efganistana ve Hindistana dair makaleler ve mektublar yazacaktır. Kendisine yeni vazifesinde de muvaffakiyetler dileriz.

Beşiktaş cinayeti tahkikatı

Zabıta, Beşiktaş cinayeti etrafındaki tahkikatına şiddetle devam etmektedir.

Mahiyeti itibarile karanlık bir safha arzeden bu cinayet etrafında halen bazı müspet deliller elde edilmiş bulunmaktadır.

Bu güne kadar yapılan muhtelif kimselerin isticvabı bazı noktaları aydınlatmış bulunmaktadır. Zabıtanın şiddetli tahkikatı ve mevcud deliller, bu güne kadar karanlık kalan cinayeti çok kısa bir zaman içinde aydınlatacaktır.

CUMHURİYET

Nüshası 5 kuruştur.

Abone şerait	Türkiye için	Hariç için
Senelik	1400 Kr.	2700 Kr.
Altı aylık	750 »	1450 »
Üç aylık	400 »	800 »
Bir aylık	150 »	Yoktur.

Dikkat

Gazetemize gönderilen evrak ve yazılar neşredilsin edilmesin iade edilmez ve ziyaından mes'uliyet kabul olunmaz

Küçük hikâye

Gözlerinin rengi değişti!

Hadiye İclâl

Arkadaşım Dürdane güzel, ince, zarif bir kadındı. Kim görse onu beyenir, takdir ederdi:

— Bu kokorozlu şapkayı, şu ekzantrik mantoyu kendisine ne güzel yakıştırmış, derlerdi, böyleleri malûm ya, pek herkese gitmez!

Fakat, gelgelelim karakterine... Biraz hoppa, hattâ biraz da delişmence idi. Okumayı sever, lâkin okudukça züppeleşir, zaman zaman şiir, hikâye, roman yazmaya heveslenir, onları kalabalık bir mecliste inşad edip te hazır bulunanların nezaketen beyendiklerini görünce acayib bir gurur peyda ederdi.

Uzunca bir boyu, nazik bir yüzü, mütenasib bir burnu, geniş ve düzgün bir alnı vardı. Zekâsının kuvvetine büyükçe kafası azametli bir delildi. Koyu kahve rengi biberet kürkünü giydiği vakit akaju saçlarını sarı zemin üzerine koyu lâciverd benekli eşarpile fırdolayı sarmaya bayılırdı. Ama, muhakkak ki yüzüne dikkatle bakıldığı zaman en çok cazibeli tarafı gözleri idi. Birçoklarının mavi olarak kabul ettikleri bu gözler Dürdaneye sonsuz bir güzellikle beraber tuhaf bir gaddarlık, insafsızlık ta veridi. Onu ilk görenler:

— Bu kadın her türlü hıyaneti yapmaya kadirdir!

Diye düşünürlerdi.

Kocası Ferhad Bey Dürdaneden en aşağı on beş sene evvel dünyaya gelmişti. Karanlık yüzlü, çekingen tabiatli, mahcub tavırlı bir adamdı. Karısının hoppalıklarına, huysuzluklarına, sinirliliklerine karşı daima hazımlı davranır, pek tahammül edemiyecek bir hale geldiği zaman lâstik kolluklarını hiddetle masanın üstünden alıp bileklerine geçirir, yedi yaşındaki oğlu Cemili elinden tutar:

— Haydi çıkıp biraz dolaşalım yavrum, derdi, annene gene heyheyler geldi!

***

Bir gün ben de Dürdanenin yüzüne baykırdım:

— Kız sen hakikaten delisin!

Fakat bu sefer bahis mevzuu olan mesele her zaman karşılaşmaya alıştığımız hoppalık, züppelik, ukalâlık cinsinden bir şey değildi. Dürdanenin mavi gözleri hakikaten çok hain bakıyorlardı. Kaşının biri ne kadar aşağıya inmişse, öteki de inadına o derece yükselmişti. Heyecanlı ve telâşlı cevab verdi:

— Kuzum ablacığım, yirmi beş yaşında bir kadının kendisini tam anlayan birine tesadüf ettiği zaman onu sevmesi ve sevdiği kadar da sevilmesi delilik mi sayılır? Mecdet sade meşhur bir ressam, güzel ve zengin bir erkek olmakla kalmaydı, belki ben ona kolay kolay ram olmazdım. Fakat ayni zamanda öyle mahir ve kudretli bir ruh doktoru ki! Benim bütün zaaflarımı, temayüllerimi bir iki ay içinde çok derinden anladı:

— Senin, dedi, istidadın şiirden ziyade resmedir, biraz çalış, göreceksin ne kadar ilerleyeceksin!

O zaman dimağımın girintileri çıkıntıları içinde arayıcı fişeği gibi ince bir şimşek dolaştı ablacığım... Hemen çekmeceme koştum, şiir defterimi çıkardım, hepsini yeniden, baştan aşağı okudum... Her kelimenin, her cümlenin ayrı bir renge boyanmış olduklarını gördüm. Sanki her manzume başlı başına bir tablo idi. Ben, yazı yazıyorum zannederken resim yapmıştım. Mevcudiyetimdeki en büyük cevheri keşfeden adam için nasıl çıldırmam?. Hayır, imkânı yok, artık fazla kalamıyacağım... Bu kasvetli ev, pısırık kocamın manasız yüzü beni boğuyor. Çocuğumu da gözüm görmüyor, mutlaka kaçacağım...

Mecdet, hakikaten Ferhadla hiçbir noktada ölçülemiyecek kadar olgun ve zeki bir erkekti. Hoslandığı kadınlara resim sergilerinde, müzelerde randevu verir, en küçük bir vesileden istifade ederek onlara nadide çiçeklerden yapılmış buketler gönderirdi. Aşırı şık değildi. Fakat temiz giyinirdi. Elini sıktığınız zaman mat yüzü, mübaleğalı burnu, kara gözleri, sağlam yapılı vücudü üzerinizde ciddî bir adam tesiri yapardı. Heyhat erkeklere ne dereceye kadar itimad edilebilirdi? Sonra Dürdanenin kurulu yuvasını her ne pahasına olursa olsun bozmasına, Cemili annesiz bırakmasına kat'iyyen taraftar değildim. Mecdetin fazla meziyetli olması da büyük bir tehlike idi. Ferhad gibi uysal davranamıyacak, vakit vakit hırçınlanacak, arkadaşımı şimdiki kocası kadar mes'ud edemiyecekti. Yalnız bu fikrimi açıkça söylemek belki Dürdaneyi büsbütün isyana sevkedebilirdi. Onun için işi biraz yavaştan almak mecburiyetinde kaldım:

— Dur bakalım, dedim, biraz sabret... Önümüz bayram... Çocuğunu böyle bir günde öksüz bırakman doğru olmaz!

Onu zorla evden çıkardım. Mağazadan mağazaya sürükledim. Cemile birkaç hediye aldırdım. Eve döndüğümüz vakit hizmetçi Mecdetin dört defa telefon ettiğini söyledi. Cemil paketleri açınca çok sevindi. Hemen genç kadının kucağına sıcradı. Boynunu büktü, dudaklarını büzdü:

— Anneciğim, dedi, bazan rüyada senin babamla beni bırakıp uzak yerlere gittiğini görüyorum... Hıçkırarak uyanıyorum... Sonra sahi olmadığını görünce seviniyorum...

Acaba çocuk Dürdanenin son vaziyetlerinden şüphelenmiş miydi? Yoksa sırf alelâde bir tesadüf mü bunları ona söyletiyordu. Arkadaşım yavrusunun saçlarını okşayarak:

— Kabil mi Cemil, diye cevab verdi, ben sizden ayrılayım?.

Dürdaneye minnet dolu nazarlarla baktım. Sapsarı kesilmişti. Ancak Cemil tamamile sükûnet bulup ta dizlerinin üstünden indiği zaman yanakları hafifçe pembeleşti. O vakit bakışlarımı yüzünde ve gözlerinde daha büyük bir emniyetle tespit ettim. Birçoklarının mavi olarak kabul ettikleri bu gözlerin renkleri ve ifadesi tamamile değişmişti. Artık onlarda sonsuz bir gaddarlığa ve insafsızlığa delâlet eden açık ve soğuk mavilikten eser kalmamıştı. Bebekleri yeni açılmış tatlı bir menekşeyi andırıyordu.

***

Dürdane o akşam Mecdetin evine Ferhadı ve Cemili de beraber götürmüştü. Ressam, kalabalığı görünce iki saat evvel genc kadının telefonda titreyen sesinde sezdiği tereddüdün kendi aleyhine bir kat'iyyet peyda ettiğini anlamakta gecikmedi. İlk anlarda salona çok ağır bir hava hâkim olmuştu. Fakat aradan yarım saat gecer geçmez Cemilin yaptığı şaklabanlıklar herkesi neş'elendirdi. Ferhad, kuliste geçenlerden bihaber bütün dikkatini sahneye vakfetmiş seyirciler gibi bönbön sırıtıyordu. Mecdet içindeki yeis ve ıstırabı avutmak için zorla gülüyordu. Bir aralık aklı ve mantığı onu hislerinin nüfuzundan kurtardılar. O vakit tamamile teselli bulur gibi oldu:

— Adam sende

SON HABERLER

Siyasî İcmal

Uzakşarktan Hindistanı tehdid

Telgrafların son günlerde sık sık bahis mevzuu ettiği hatde günün daha mühim meseleleri arasında tetkikine imkân bulunmıyan görünüşte küçük, fakat günün birinde büyük bir ehemmiyet kazanması çok muhtemel bir mesele var ki yeni adile Taylan, eski adile Siam hükümetile Hindiçini arasındaki ihtilâftır.

Telgraflar, bizim ötedenberi Siam diye tanıdığımız memleketin bir genişleme siyaseti takib ettiğini ve Hindiçininden arazi almak istediğini anlatıyor.

Siam ve Hindiçiniyi ihtiva eden bölge, dünyanın en karışık parçalarından biridir ve burada yaşayan milletlerin yurdlarını keskin bir hattı fasılla ayırmak mümkün değildir. Bu yüzden bu memleketlerin her biri, diğeri aleyhinde yığın yığın iddialarda ve taleblerde bulunmağa müsaid bir vaziyettedir. Fakat uzunca bir zamandanberi bu havaliden ihtilâflar aksetmediği için dünyanın bu bölgesinde yaşayan milletlerin bir çaresini bulup birbirlerile çekişmeden geçinip gittikleri sanılıyordu.

Fakat Japonyanın genişleme hırsı, bugünkü büyük harbin kopması yüzünden yeni ve kuvvetli bir hız aldıktan sonra Fransanın hezimetini müteakib bu memleketin de Uzakşarktaki mirasına konmak imkânile de karşılaşmış ve böylece hududsuz sayılacak bir vüs'at kazanmıştır.

Siam - Hindiçini ihtilâfları da bu Japon genişleme siyasetinin tezahürlerinden biri sayılmak icab eder.

Siam, coğrafya bakımından ehemmiyetli mevkii haiz bir memlekettir. İktisad bakımından ehemmiyeti de, coğrafi ehemmiyetinden geri değildir. Çünkü Siam, Japonyaya çok lüzumlu olan bir çok madenleri ihtiva ettiği gibi birçok hububatı da bol bol yetiştiren bir memlekettir.

Hem iktisadi, hem coğrafi bakımlardan bu vaziyette olan Siam, Japonyanın ihtiyacına göre biçilmiş bir kaftan olduğundan Japon siyaseti de bu memleketi ihmal etmedi ve bilhassa son senelerde bu memlekette olan alâkasını kuvvetlendirdikçe kuvvetlendirdi. Siamın, bugün Hindiçiniden arazi istemesi de bu alâkanın neticelerinden biridir. Bu sırada Siamda başgösteren ve günden güne kökleşen bir propagandaya göre Siamlılara yakışan hattı hareketin fırsatlardan istifade ederek Siam imparatorluğunu yeniden kurmak ve bunun için de komşuların elinde kalan Siam topraklarını istirdad etmektir. Siam hükûmeti de bu siyasete göre hareket ediyor ve bugünkü şartların hazırladığı Japon teşviklerinden ve müzaheretinden istifadeyi ihmal etmiyor.

Japon siyaseti Siamı bu şekilde hareket geçirmekle iki kuşu bir taşla vurmuş olmaktadır. Çünkü Siam ülkelerinin, Japon müzaheretile genişlemesi Japonyanın istisnar edebileceği sahaları genişletir ve onun Siamdan istediği askeri imtiyazları kolaylıkla koparmasına yardım eder.

Japonyanın Siamdan istediği askeri imtiyazlar, onun arazisi üzerinde bir takım üsler vücude getirmek ve bu üsler sayesinde İngilterenin Hindistanı korumak için inşa ettiği Singapur üssünü kıymetten düşürmektir. Singapur üssünü kıymetten düşürmek ise, Japonyanın Hindistana daha fazla yaklaşması, hatta Hindistanı tehdid etmesi demektir.

Japonyanın, Siamla Malaya arasındaki arazinin en dar noktasından bir kanal açarak Singapuru, deniz muvasalası bakımından da büsbütün körleştirmek istediği, bu kanaldan istifade ederek Singapura hiç de uğramadan Hind denizine geçmek için plânlar hazırladığı da söyleniyorsa da bu iş bugüne değil, daha fazla istikbale aiddir.

Fakat Hindistanı tehdid etmek için de bu projenin tahakkukunu beklemek lâzım değildir. Çünkü Siam gibi bir memlekette üsler vücude getirmek, Japonyanın Birmanyayı tehdid etmesine kifayet eder. Hele Birmanyanın da eskiden Siama aid olduğunu ileri sürerek burasının yeni Siam imparatorluğuna ilhakı lâzım geldiğine dair davalar ve bahaneler icad etmek de işten olmadığı malûmdur.

Telgrafların bugünlerde sık sık bahis mevzuu ettiği Siam - Hindiçini ihtilâflarının içyüzü bu mahiyettedir. Ve bunun için bu hâdiselerin de kendilerine göre ehemmiyetleri vardır.

Ömer Rıza DOĞRUL

Ege'de tütün piyasası tanzime muhtac!

Seksen beşten açılan fiatlar elli kuruşa kadar düştü

İzmir 15 (Telefonla) — Tütün piyasasında, Gren müstesna olarak Amerika kumpanyaları, inhisarlar idaresi, yerli firmalar ve diğer bazı ecnebi şirketler mübayaatta bulunuyor. Fiat 60 ile 90 arasındadır. Kırkağacdan İzmir gazetelerine, piyasanın 2 saatte 15 kuruş kadar düşürüldüğü bildirilerek tedbir isteniliyor. Dün 4,000,000 kilo tütün satılmıştır.

Ajansın verdiği malûmata göre

Ankara 15 (a.a.) — Haber aldığımıza göre, dün Ege mıntakasında tütün piyasası açılmış, mutad alıcılardan başka hükûmetce ittihaz edilen kararlara tevfikan müdahale mübayaatı ile tavzif edilmiş olan müesseseler de mübayaata geçmişlerdir.

Müdahale mübayaatının daha geniş miktarda icra edilmesi ve bankalarca lüzumlu finansmanın temini için yeni tedbirler alınmış olup bunlar bugün aid olduğu mahallere tebliğ edilmiş bulunmaktadır.

Fiatlarda düsüklük

İzmir 15 (a.a.) — Tütün piyasası dün mıntakamızın muhtelif mahallerinde birçok firmaların iştirakile açılmıştır Dünkü tütün satışlarının dört milyon kiloya yaklaştığı tahmin edilmektedir. En hararetli satışlar Akhisarda olmuştur. Fiatlar yüz ile seksen kuruş arasındadır.

Bazı firmalar henüz talimat almadıklarını ileri sürerek piyasaya iştirak etmemişlerdir.

Kırkağaç ve Akpınarda ilk açılış 70 ilâ 85 kuruş iken birkaç saat sonra 50 ilâ 60 kuruşa düşmüştür. Dün piyasaya iştirak etmiyen firmaların bugün mübayaata başlayacakları ümid edilmektedir.

Ayvalıkta

Ayvalık 15 (a.a.) — Burada tütün piyasası 75 kuruştan açılmıştır. Satışlar gevşektir.

Muğlada

Muğla 15 (a.a.) — Dün Muğla ve Milâsta tütün piyasası 80 kuruştan açılmıştır. Geri, Borovalı ve yerli ürünler kumpanya ve şirketleri piyasaya iştirak etmişlerse de piyasada henüz bir hareket görülmemiştir.

İtalyan esirleri

Yakında sulha kavuşacakları ümidile müteselli oluyorlar!

Kahire 15 (a.a.) — Royter ajansının garb çölündeki hususi muhabiri yazıyor:

Bir hastane vapurunda bir kaç saat geçirmek fırsatını buldum. Bu gemi Bardiada alınan İtalyan esirlerile dolu idi. Bunlardan başka Tobruk civarındaki ilk hareketlere iştirak eden Avustralyalı, İngiliz ve Rodezyalı askerlerden bir kısmı da bu vapurda bulunuyordu. Yaralanmış ve çok yorulmuş olan bu askerler tedavi ve istirahat için bir hastaneye nakledilmektedir. Bunların yolculuğu, bittabi bir tenezzüh yolculuğu olmıyacaktır. Yaralılar için hiç şüphesiz bir işkence teşkil edecek olan deniz tutmasından başka, hastane gemisinin İtalyan bombardıman tayyarelerile denizaltılarının hücumuna uğramak tehlikesi de vardır.

İngilizlerle Avustralyalı ve Rodezyalıların kuvvei maneviyesi mükemmeldir. İtalyan yaralılarından bir çoğu da memnun görünmekte ve harbin yakında bitmesi ihtimali karşısında sevinclerini izhar etmektedirler. Bir kısım İtalyan esirinin bakışlarında meraret ve ketumiyet okunuyordu. Bunlar güvertede yalnız dolaşmayı tercih etmektedirler. Bunların en büyük arzularının İtalyaya dönebilmek olduğu gözlerinden anlaşılıyordu.

Macaristanla ticaret müzakeresi ilerliyor

Ankara 15 (Telefonla) — Yeni bir ticaret ve klering anlaşması yapılması etrafında delegelerimizle Macar hükûmeti arasındaki ticaret müzakeresi bir hayli ilerlemiştir. Müzakereler bu günkü ahval ve şartlara göre her iki hükûmeti ticarî mübadelesini artıracak şekilde ve iyi bir hava içinde cereyan etmektedir.

Hususî kömür ocaklarına fiat takdiri

Ankara 15 (Telefonla) — Kömür havzamızda bulunan hususî şahıslara aid kömür ocaklarına hükûmet tarafından vaziyed edilmişti. Vaziyed edilen maden ocaklarına kıymet takdir etmek üzere İktisad Vekâleti Maadin umum müdürü Kemal Bolkarla Başmühendis Halil Sekmen yarın Zonguldağa gideceklerdir.

1941 bütcesi hazırlanıyor

Ankara 15 (Telefonla) — Maliye Vekâleti 1 martta Meclise verilecek olan 1941 malî yılı bütçe hazırlıklarına başlamıştır. Bütün vekâletler ve muvazenei umumiyeye dahil umum müdürlükler 1941 masraf bütçelerini hazırlamağa başlamışlardır.

Maliye Vekâleti varidat bütçesi muhammenatının esaslı şekilde tespiti için tahsilât rakamlarını vaktinde ve telgrafla bildirilmesini defterdarlıklardan istemiştir. Tahsilât rakamlarını vaktinde bildirmiyenler hakkında şiddetli cezalar tatbik olunacaktır.

Konya Valisi

Ankara 15 (Telefonla) — Vilâyetine aid işler etrafında Vekâletlerle temasta bulunmak üzere şehrimize gelen Konya Valisi Hüsameddin Kırcan bu akşam Konyaya hareket etmiştir.

Fransaya yardım!

Almanya Parise 100 bin ton patates göndermiş, daha da yollayacakmış!

Paris 15 (a.a.) — D. N. B. bildiriyor:

Almanya, işgal altında bulunan Fransa mıntakalarına ve ezcümle Paris bölgesine, son zamanlarda, 100bin ton yiyecek patates, 50 bin ton dikilecek patates yollamıştır. Almanya, şimdi de, mesgul ve gayrimeşgul Fransaya daha 450 bin ton patates ve 100 bin ton şeker vermeğe hazır olduğunu bildirmiştir.

Siyam - Hindiçini muharebeleri

Londra 15 (a.a.) — Bangkok'tan bildiriliyor:

Siyam resmî tebliğine göre, iki Hindiçini tayyaresi pazar günü Nakonpanom'u ve Siyam tayyareleri de Subanaket'e bir karşılık akını yapmışlardır.

Fransız tayyarelerinin akını

Hanoi 15 (a.a.) — Fransız avcı tayyarelerinin iki Siyam bombardıman tayyaresi düşürdükleri bildirilmekte - dir. Fransız hava kuvvetleri Siyamda bazı hedefleri bombardıman etmiştir.

Ticarî hareket durdu

Vichy 15 (a.a.) — Havas ajansının bildirdiğine göre, hududdaki çarpışmalar dolayısile, Siyamla Fransız Hindiçinisi kara hudutları arasında ticaret mübadelesi muvakkaten durdurulmuştur.

Yabancı paraların vasatî fiatı

Ankara 15 (Telefonla) — Ecnebi paralarla damga resmine tâbi evrak ve senedler bedelleri ile banka ve sigorta şirketleri muamele vergilerinin hesab ve istifasında kullanılacak olan yabancı paraların altı aylık vasatî fiatları tespit edilmiştir. Bu fiatlar haziran 1941 sonuna kadar mer'i olacaktır.

Millî emlâk işleri

Ankara 15 (Telefonla) — Maliye Vekâleti millî emlâk işlerinin daha intizamlı görülmesini temin için yeni kararlar almıştır. Bu kararlara göre emlâk defterleri sıra ile ve muntazaman tutulacak, işler intizamla görülerek otomatik bir şekilde takib ve neticelendirilecektir.

İşgal altındaki Fransada çıkarılan Alman aleyhtarı gazete

Londra 15 (a.a.) — News Chronicle, «Pantagruel gizli Fransız havadis gazetesi» başlığı altında bir makale neşretmektedir. Makalenin muharriri Pantagruel'in Fransanın işgal altında bulunan kısmında neşredilmekte olduğunu yazmakta ve Almanya aleyhinde, fakat de Gaulle'ün lehinde olan bu gazeteyi neşredenlerin cesaretini tebarüz ettirmektedir.

Günün mevzuu

MISIRDA

Millî vahdeti Kurmak kabil Olacak mı?

Fakat ne yazık ki, Mısırın kendini müdafaa için hazırlanmasına ihtiyacı olmadığı gafletinde bulunanlar var

YAZAN:

Ö. R. Doğrul

İngilterenin İtalya ile yaptığı muharebenin en kuvvetli tazyiki Mısırda hissolunuyor ve bu tazyik yüzünden Mısırın en ihtiyatlı hattı hareketi takib ettiği göze çarpıyordu. Mısır gerçi mihver devletlerile siyasî münasebetlerini kesmişti ,fakat muharib bir devlet sıfatını almamıştı. Mısır toplayabileceği askerî kuvvetleri toplamış, icabında müttefik İngiltereye yardım için lüzumlu tedbirleri ilerletmeğe çalışmış ve bütün gösterişlere göre kat'i bir karar vermeğe hazırlanmıştı. Fakat bütün teşebbüslere ve bu hazırlıklara rağmen Mısırda göze çarpan bir eksiklik vardı: O da millî vahdetti.

Kapısında düşman duran ve büyük bir tehlike ile karşılaşmak üzere olduğu anlaşılan bir memlekette millî vahdetin tekevvün etmemesi hayretle karşılanabilir. Fakat Mısırda hakikî vaziyet bu merkezde idi. Gerçi Mısırda parlamento hayatı devam ediyor, fakat Mısırın en kuvvetli fırkası, parlamento haricindedir ve bu fırka Vefd fırkasıdır. En kuvvetli partisini parlamentosu haricinde bırakan bir memlekette parlamento hayatının hüküm sürdüğünü iddia etmek, şüphe yok ki, gülünç olur. Fakat muhakkak ki Mısırda parlamento hayatı vardır ve bu hayat oldukça canlıdır. Çünkü Mısırın Vefd harici nekadar münevver ve kıymetli şahsiyetleri varsa parlamento dahilindedir ve memleket bu münevver kütleden de istifade etmektedir.

Mısırda ikide birde göze çarpan hareket, millî vahdeti kurmayı istihdaf eden bir teşebbüstür.

Bu teşebbüslerin biri son günlerde vuku buldu.

Şimdiye kadar parlamento haricinde kalan ve Mısır efkârı umumiyesi üzerinde kudretli tesirini hâlâ muhafaza eden Vefd partisi birkaç gün önce mühim bir toplantı yaparak bu mevzua temas eden bir karar vermiş ve kararını da Mısır Kralına bildirmiştir.

Hâdisenin ifade ettiği mana gayet sarihtir. O da İngilizlerin Libya hududunda kazandıkları zaferlerden istifade ederek millî vahdeti kurmak, ve böylece dahilî vaziyeti sağlamlanmış bir Mısırı harbin müstakbel inkişaflarına göre hazırlamak...

Vefd partisinin bu münasebetle Mısır Kralına takdim ettiği ariza hakikaten enteresan ve Mısır halkının bugünkü düşünüşünü çok iyi anlatan bir vesikadır.

***

Bu vesikaya göre Mısır, müttefiki olan İngiltereye karşı, aradaki muahedenin icab ettirdiği bütün vazifeleri ifa etmiş, kuvvetlerini, mallarını, enerjisini, hatta hürriyetlerini ve teşkilâtını seferber etmiş, limanlarını, yollarını, demiryollarını, tayyare meydanlarını, şehirlerini, hatta ordularını müttefik devletin emrine vermiş, idarei örfiyenin de ilânına razı olarak.. Müttefikine yardım etmiş, düşmanın hava taarruzları yüzünden bir çok kurbanlar vermiş, silâhlanmak için hiç fedakârlıktan çekinmemiş; ordusile müttefik kuvvetlerin cephe gerisini korumuş ve böylece, ittifak muahedesinin hududunu da aşan bir cömertlikle hareket ettiğini göstermiştir.

Halbuki yapılan harb Mısırı alâkadar eden bir harb değildir. Ve harb «Vefd» partisinin telâkkisine göre şu mahiyettedir:

«İngilterenin bir düşmanı, Mısır topraklarında İngiltereye hücum etmiş, ve Mısır aradaki ittifak dolayısile müttefikine yardıma koşmuştur. Muahedeye göre. Mısırın bu gibi şartlar içinde müttefikine yapacağı yardım, Mısır kavanin ve nizamatı dairesinde Mısır topraklarını dahilinde vuku bulmalıdır. Halbuki Mısır yaptığı yardıma, düşman Mısır topraklarından uzaklaştırıldıktan sonra da devam etmiştir. Çünkü Mısır demokrasinin ancak şarkta ve garbda muzaffer olduğu takdirde tam bir zafer kazanacağına inanıyor.»

Vefd partisinin bütün bunları anlatmaktan maksadı, Mısırın hem harb tehlikesine, hem sulh tehlikesine karşı hazırlıklı olması, ve bunların da Mısırı mütemadiyen «dağınık, ve adeta karışık bulmaları» dır.

Fakat Vefd partisi Mısırı harici siyaset karşısında «dağınık, maksad ve gayret birliğinden mahrum» görmekle kalmıyor. Mısırın dahili siyaset bakımından da çok fena vaziyette olduğunu ve memleketin ahlâkî, içtimaî ve iktisadî bakımlardan çok acınacak vaziyette olduğunu anlatıyor ve «memleketi birleştirmek» lâzım geldiğini izah ediyor.

Vefd partisidne göre bu milli birliği temin etmenin çaresi ancak millete dayanmakla ve umumî seçimi yenilemekle mümkündür. Ve bugün bunu yapmağa mâni olacak hiçbir engel yoktur.

***

Bu vesikanın tebarüz ettirdiği en mühim hakikat Mısırdaki vahdetsizliktir ve bu yüzden Mısırda hissolunagelen ıstırabdır. Yaşadığımız devir, bütün dünyanın geçirdiği eşsiz bir buhranla mücadele devri olduğu için, vahdetsizlik, bilhassa bu devirlerde tam manasile bir ıstırab teşkil eder. Ve bugün ise Mısırın adımbaşında bu ıstırabı hissettiği göze çarpmaktadır.

Bu ıstırabı bertaraf etmek ve Mısırın birliğini sağlamlamak için şimdiye kadar vuku bulan teşebbüslerin semere vermemesi, bir aralık Mısırın hakikaten karanlık bir tehlike içinde yaşaması ve tam manasile bir istilâ karşısında bulunması idi.

Bugün gerçi bu istilâ teşebbüsü -İngiltere tarafından- uzaklaştırılmıştır. Fakat harb devam etmektedir ve Mısırın dahilinde geniş bir siyasî münakaşanın vereceği yer yemez hazırlanmak için odama çıktım. Aynamın önünde şapkamı giyerken ninem içeri girdi. Sessiz adımlarla gelip şezlongun ucuna oturdu. Aynanın içinden, beni derin derin süzdüğünü farkettim. Birdenbire kollarıma bir halsizlik geldi. Ellerimi şapkamdan ayırdım.

Ben aynanın önünde o, şezlongun ucunda bir kaç saniye hareketsiz kaldık. Onun konuşmasını bekliyordum. Biliyordum ki mimarla sık sık yaptığım gezintilere için için muarızdı. Bu genç adamla olan münasebetim onu korkutuyordu.. Kaç defa «Kimdir bu adam? Nasıl bir aileye mensubdur?» diye sormuştu. Ayni suali doktor Rüştü Beye de sorduğunu zannediyorum. Herhalde ondan da fazla bir şey öğrenememişti. Doktorları olmakla beraber Rüştü Bey de Rızanın ailesi hakkında pek az şey biliyor. İşte bu kadar az tanıdığımız bir adamla tesis ettiğim samimiyeti de ninemin aklı almıyor. Rızaya bir türlü ısınamadı. Onun şimdi beğendiği, koca olarak bana münasib gördüğü tek bir adam var: İbrahim Bey. Bu adam bir kaç kere telefon edip, benden daima kısa ve soğuk cevablar aldığı halde evde bulunmadığım bir gün kalkıp bize gelmiş. Akşama kadar oturmuş.

Ne konuştular, kelimesi kelimesine bliiyorum, fakat bu ilk uzun temasından sonra İbrahim Beyin ninemin sevgisini kazandığı muhakkak. Fırsat düştükçe onun olgun, aklı başında, mükemmel bir adam olduğundan bahsediyor.

— Ağırbaşlı, efendi adam! diyor. Tam aile babası olacak erkek. Söylediği sözü biliyor, şimdikiler gibi başı havada gençlerden değil..

Aynanın karşısında uzun müddet hareketsiz kalamazdım. Beş dakikaya kadar çıkmam lâzımdı. Saat ikiye çeyrek vardı. Döndüm, çantamı, eldivenlerimi aldım. Son bir defa kendime baktım. Küçük mavi beremden taşarak omuzlarıma dökülen saçlarım, gri spor tayyörümle bir küçük kıza benziyorum. Fakat bu küçük kızın görmüş, geçirmiş, durgun, gölgeli gözleri var. Olgun bir kadının, daha doğrusu seven bir kadının gözleri..

Ninem benim gitmek üzere olduğumu görünce yerinden kalktı ve nihayet konuştu:

— Gene çıkıyorsun! dedi. Bu gezmeler daha nekadar devam edecek?

İlk defa böyle bir müdahalede bulunuyordu. Gülümsemeğe çalışarak:

— Evvelce sen gezmemi, dolaşmamı isterdin, diye, cevab verdim. Şimdi iyi vakit geçirmem, eğlenmem hoşuna gitmiyor mu?. Yoksa bunda bir fenalık mı görüyorsun? (Arkası var)

700 bin tayyareci!

İngiliz hava ordusu mürettebatı süratle çoğalıyor

Londra 15 (a.a.) — 700 bin genc arasında tayyare personeli yetiştirmek istiyen yeni İngiliz hava antrenman teşkilâtının ihdası İngiliz gencliği tarafından şevkle karşılanmıştır. Star gazetesinin havacılık işlerinde ihtisası olan muharririnin yazdığı gibi bu yeni teşkilât için 700 antrenman filosu vücude getirilebileceği aşikârdır. Yeni projenin resmi tatbik tarihi olan 1 şubattan pek az zaman sonra bu maksada varılacağı şüphesizdir. 20 kânunusanide büyük bir kısmı eski hava müdafaa teşkilâtına mensub olmak üzere 2300 hava pilotunun Air Council'e kayde - dilmek istiyecekleri muhakkaktır.

Baltık denizinde seyrüsefer tehlikeli

Stokholm 15 (a.a.) — Stefani ajansı bildiriyor:

Baltık denizinin sislerine ve buzlarına şimdi mayin tarlaları tehlikesi inzimam ettiği için vapurların büyük bir dikkatle yollarını takib etmeleri lâzım gelmektedir. Bunun için İsveç hükûmeti Stokholmun şimalindeki sulardan Kalmar boğazına kadar fener vapurları koymuştur.

Yugoslavyada vesika usulü

Belgrad 15 (a.a.) — Stefani ajansından:

Yugoslavyanın bir kaç eyaletinde un ve ekmek vesika ile verilmektedir. Bir kaç güne kadar da sabun vesika ile her aileye haftada bir kilo hesabile verilecektir.

Nevyorkta büyük bir yangın

Nevyork 15 (a.a.) — Havas: Brooklyn köprüsünü yakan bir yangın şimdi belediye antrepolarını tehdid etmektedir. 5 kişi ölmüş ve bir çok kişi de yaralanmıştır.

Bulgar ajansı

Alman askeri gelmediğine dair yeni bir tekzib daha neşretti

Sofya 15 (a.a.) — Bulgar ajansı bildiriyor:

Bulgaristandan ecnebi kıt'alarının geçişi ve bu hususta siyasî teşebbüsler yapıldığı hakkında yabancı memleketlerde tahrik edici mahiyette çıkarılan şayiaları Bulgar telgraf ajansı tekzibe mezundur. Filhakika hiç bir ecnebi askeri kıt'ası Bulgaristana geçmediği gibi Bulgar hükûmeti de hiç bir ecnebi hükûmet nezdinde bu hususta her hangi bir teşebbüs yapmış değildir. Esasen ortada böyle bir teşebbüsü mucib olacak bir sebeb de yoktur.

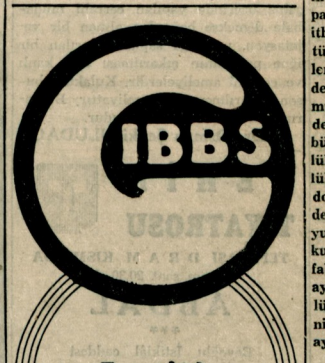

Mısır muhalefet partisi Vefd'in reisi Nahas Paşa İngiliz sefiri Sir Mile Sampson'la görüşüyor

Hadiseler Arasında FELEK

Bir garib maceradır

Hakikaten bir garib maceradır bu fiat murakabesi. Her biri gerek mevkilerinin, gerek bilgilerinin verdiği kuvvet ve salâhiyetle silâhlanmış kıymetli zevatın kurduğu bir komisyon, şayanı taziyet bir talihsizlikle hangi şeye fiat tayin eder, hangi şeyin fiatile meşgul olursa o malda ya bir kesadlık, ya bir pahalılık göze çarpıyor. O kadar ki; bir matahın fiatı murakabe edilmesi adeta onun pahalılanacağına delil sayılıyor.

Bu müşahedenin bu murakabelerden meded uman halk kadar bizzat komisyon için de teessürü mucib olacağında şüphe yoktur.

Acaba bu garib maceranın sebebi nedir?

Pek künhüne eremediğimiz için ancak gazeteci müşahedelerile deriedeğimiz malûmata nazaran bu sebebler birkaç tanedir:

Evvelâ ve başlıcası odur ki; komisyon ihtikârın veya pahalılığın önüne geçecek yerde onun peşinden gitmektedir. Yani bir mal haklı haksız pahalılandıktan ve halkın, gazetelerin şikâyetini mucib olduktan sonra komisyonca müzakere mevzuu olmakta, böylece hastalık bir hayli ilerledikten sonra tedavi çareleri aranmaktadır.

Bu tabiye yanlıştır. Tababette de olduğu gibi bugünkü girift ticarette de şifa vasıtaları aramadansa korunma tedbirleri almak lâzımdır. Yani bu komisyon bir mal pahalılanıp ihtikâr saçağa sardıktan sonra değil, bu hâdise tahakkuk etmeden evvel malların pahalılaşmalarının önüne geçecek tedbirleri derpiş etmelidir.

Sebebin ikincisi şudur:

Komisyon bir mala azamî fiat koydu mu, o mal piyasadan çekiliyor ve her çekilen mal gibi üzerinde ihtikâr başlayor; halk sıkıntıya duçar oluyor ve halkı ferahlandırmak için alınan tedbirler böylece makûs netice veriyor. Mal saklayan birkaç kişi cezalansa dahi üsttarafı malını İstanbul hududlarının dışına çıkarıveriyor, takibden kurtuluyorlar.

Meselâ: Son haberlere göre Murakabe komisyonu pirince, fasulyeye ve yağa aid kâr nispetlerini tayin etmiş ve tasdik için bu babdaki mukarreratı Vekâlete arzeylemiş. Vekâlet tasdik ettikten sonra menşelerinin vasatî satış fiatlarına bu kârları vurup toptan ve perakende azamî fiatlar tespit edilecekmiş.

Eğer karşı taraf rahat rahat durup bütün bu resmî muamelâtın cereyanına seyirci kalsa ne âlâ! Halbuki öyle olmuyor. Elinde mal bulunanlar, şimdiden onları bu kararın şümul dairesi haricine nakledivorlarmış. Erbabının rivayetine göre şimdiden yağ stokunu İstanbul Belediyesinin hududları haricine taşımaya başlamışlar bile. Doğru ise emeklerimize ve yemeklerimize yazık!

Bir üçüncü sebeb de şu:

Meselâ: Kaşar peynirine 90 kuruş azamî fiat konmuş. Eskiden altmışa satılan aşağı kalite kaşar peynirlerini de şimdi doksana satmak mubah. Yani fiat tespit edilen malların kalite değişikliği ihtikâr mücadelesini tesirsiz bırakıyor. İyi mal elini eteğini çekiyor, kötü mal onun yerini alıyor. Kalitesi düşük de olsa piyasada kaşar peyniri bulununca da artık hiç bir makam:

— Bunun iyisi nerede? diye araştırmaya lüzum görmüyor.

Başka bir hengâme de komisyonun manifatura mağazası arasında bir «lüks sınıf» ihdas etmiş olmasıdır. Önce Lion, Baker gibi büyük mağazaları ihtiva eden bu sınıfa şimdi Mahmudpaşada bir takım manifatura mağazaları ithal olunmakta, böylece bellibaşlı bütün manifotura mağazaları lüks addedilerek bu tüccara tayin edilmiş olan yüzde 25 kârın yüzde elliye çıkarılmasına müsaade edilmekte imiş. Buna da neden lüzum görüldü? Avrupanın hemen bütün büyük payitahtlarını ve onların lüks mağazalarını görmüş birisi sıfatile lüks mağazaların sırf «lüks» vasfından dolayı fazla kâr ettiklerine şahid olmuş değilim. Terzi, kunduracı, gömlekçi, kuyumcu veya kendi hesabına patentalı kumaş yapanlar haric olarak, bütün fabrika mamulâtı her yerde emposze ve aynı fiatla satılır. Yani Beyoğlundaki lüks dediğimiz mağaza ile, Şehreminindeki makaracı dükkânında aynı malı aynı fiatla bulabilirsiniz.

Ve bütün bunlardan bir girift mesele çıkıyor:

Komisyon harıl harıl çalışıyor, fiatları murakabe için tedbirler, kararlar alıyor. Fakat maalesef eski tabirle «esar» yani fiatlar da kendi havasında gidiyor. Pahalılığın önüne geçilmiyor. Bu, hakikaten garib bir maceradır.

***

Kitab sergisi

Beyoğlu Halkevinin her sene olduğu gibi bu sene de büyük bir isabetle tanzim ettiği kitab sergisi bu gün dördüncü defa olarak İstanbul halkının istifadesine arzedilmiş bulunuyor.

Kitab ihtiyacı, çıkan yeni eserlerin tanılması ve okuma zevkinin halka aşılanması hakkında geçende bir aşina ile yaptığım bir hasbıhalde noksanını müşahede ettiğimiz bir şeyin Beyoğlu Halkevince giderilmesine çalışmak memlekette masruf müspet, mütevazı fakat çok faydalı gayretlerden biridir.

Bu sene zarfında neşredilmiş yüzlerce eserin halka takdimi, yeni uyanan okuma ve kitab muhabbeti bakımından ne güzel fikirdir!

Halkın ve hele genclerin bu güzel teşebbüsten hakkile müstefid olacaklarına eminim.

B. FELEK

Fransada yolcu katarları azaltıldı

Vichy 15 (a.a.) — Stefani ajansından:

Haber verildiğine göre bu günden itibaren işgal altında bulunmıyan Fransada yolcu şimendifer servisleri büyük hatlarda günde bir trene indirilmiş ve ikinci derece hatlar da tamamile kaldırılmıştır. Bu takyidat kömürsüzlükten ileri gelmektedir.

« CUMHURİYET » İN EDEBÎ ROMANI : 30

Kızıl Vazo

Yazan: Peride Celâl

Bilmiyorum. Evet hiç bir şey bilmiyorum. Ya birdenbire hayatımdan çekilmeye, kaçmaya kalkarsa, o zaman ben ne olurum?

İşte bu bin türlü endişe, şüphe, ihtimal içinde bunalıyorum. Manevi bir yorgunluk, bezginlik duyuyorum. Kafamda çevrilmekte olan bir filim var ki bep onun yüzü, sözleri, fikirleri, hareketlerile dolu. Bu filmi durdurmak istiyorum. Fakat bütün gayretime rağmen o, orada sür'atle dönüp durmakta devam ediyor ve ben harab oluyorum. Sinirlerim bitiyor, yüzüm sararıyor. Bu adeta sıhhatime tesir ediyor.

Ninemin hakkı var. Çok değiştim. Artık Rıza ile ikimize aid olan şeylerden başka herşeye o kadar lâkayd oldum ki.. Hüseyne ne zamandır mektub yazamıyorum. Teyzem darılmış, artık gelmiyor. Ben de vakit bulup ziyaretine gidemedim. Ayşenin düğününe de rahatsız olduğumu ileri sürerek gitmedim. Hele ninem düğüne gitmeyişime pek içerledi. «Düğüne gitmedin, o gün odana kapanıp sabahtan akşama kadar yatıp uyudun. Rahatsızlığın bahane idi» diye, söylendi.

Yattığımı, fakat uyumadığımı, gözlerim kapalı akşama kadar Rızayı düşündüğümü nineme nasıl söyliyebilirdim.

Bu son günlerde evde küçük bir hâdise de oldu. Ninem bahçıvan Hamdi Ağayı koğdu. Bir gün müsaade almadan, ve kimseye haber vermeden içeri girmiş, ninem onu salonda görmüş, şaşırmış, ne istediğini sorunca, telâşlı bir tavırla beni görmek istediğini, bahçedeki büyük köbeğe hangi çiçeklerden ekeceğimizi soracağını söylemiş. Ninem, «Konuşurken kekeleyip, kızarıyordu, diyor. Yalan söylediğine eminim. Derhal bahçeye, kulübesine dönmesini söyledim. Arkasından Ahmed Ağayı çağırttım, hesabını kesip savmasını tenbih ettim. Eve girmek için bahane arayan bir adam, zaten bir türlü ısınamadım, bakışlarından korkuyordum. Defedince ancak nefes alabildim.» Ninem bu hareketine belki itiraz edeceğimi, adamı habersiz savmasına hiddetleneceğimi sanmıştı. Hiç sesimi çıkarmadım. Adam sırf beni görmek, çiçekler hakkında fikrimi sormak için içeri girmiş olabilirdi. Fakat belki de ninemin hakkı vardı. Zaten aldığım gündenberi bu adamı istememiştim. Fakat bütün bunlar beni artık alâkadar etmiyordu. Babamın düşmanlarının bir gün karşıma çıkıvermesi ihtimalini bile unuttuğum zamanlar oluyordu.

Yalnız bir şey düşünüyordum: Sevdiğim adamı...

Bilhassa bugün her zamankinden çok daha sinirli ve heyecanlıyım. Geçen hafta ayrılırken Rıza durgundu. Garib bir ısrarla gözlerime bakarak:

— Gelecek hafta son gezintimizi yapacağız, dedi. Sizi Taksimde, saatin altında bekliyeceğim, saat ikide..

Son gezintimiz.. Bu kelime beni hüzün içinde bırakmış, adeta sersemletmişti. Hayır, onunla hiç bir şeyin son olmasını istemiyordum. Yaşadığım müddetçe, daha doğrusu yaşadığımız müddetçe onunla tek bir vücud gibi beraber olmak istiyordum.

Son gezinti... Şimdiden dakikaları sayıyordum. Pencereden pencereye giderek, yarım kalmış, okunmamış kitabları elimde sıkıntı ile buruşturarak evin içinde âvare dolaşıyorum. Ninemin, hareketlerimi gözden kaçırmaması, endişeli, durgun gözlerle beni takib etmesi büsbütün sinirlerimi kamçılayor, isim veremediğim bir üzüntü içindeyim.

Yemeği yer yemez hazırlanmak için

SPORDA TERBİYE

Tıbbî muayene fişi

Bunlar; aid olduğu şahıs hakkında kâfi malûmat verecek kıymette olmalıdır

— 2 — [*]

Yazan: **Dr. Osman Şevki Uludağ**

Beden terbiyesi genel direktörlüğünün neşrettiği (tıbbî muayene fişi) birçok noktalardan dikkati çeker. Bunun mehazi nedir, bilmiyoruz. Ancak fiş üzerinde memleketimizin hususiyetlerini bilen spor hekiminin ihtiyaçları takdir edici muhakemesinin alâmetlerini de görmüyoruz.

Beden terbiyesi ve spor fişleri hakkında ortada haylı nümuneler vardır. Bunların arasında büyük farklar bulunur. Esasen fiş tanzimi ilk muayenenin umumî neticelerini kaydederek mükellefe veya amatöre yol göstermek gayesini takib ettiğine göre muhtelif nümuneleri ortaya koyanlar kendi eserleri hakkında içtihadda bulunabilirler ve onları müdafaa ederler. Onun için, biz de genel direktörlük tarafından kabul edilen fişin şekil ve hususiyetini bir tarafa bırakarak sadece esasları, muhitin hususiyetine göre konmasını lâzım gördüğümüz kayıdları tıb gözlüğü ile tetkik edeceğiz.

Tıbbî muayene fişi muhtelif vücud hareketlerile meşgul olan veya edilen şahıs hakkında kâfi malûmat verecek kıymette olmalıdır ve kendisinden, ailesinden başka muhitinin dahi hususiyetlerine göre kayıdları ihtiva etmelidir. Gıda mübadelelerinin tanzimi ile birlikte vücud şekillerini tekemmül ettirici adalî çalışma tarzlarını tayin etmek için, muayene fişi lüzumlu derecede sarih olmalıdır.

Fiş tanzimi bahsinde aşağı yukarı ittifak edilmiş prensipler vardır, ki bunlar fizik ve fizyolojiktir. Mevcud fişler arasında bu prensipleri tasrih eden müfredat üzerinde henüz umumî bir birleşme yoktur. Bundan dolayı bizim genel direktörlüğümüzün şu veya bu nümuneyi niçin almadığını araştırmak lüzumsuzdur. Ben fişin ilmî olmıyan ve ilhamını muhitimizden ve hususiyetlerimizden almıyan kısımları üzerinde durmayı faydalı buluyorum.

***

Bizim fişte esaslar şöyle tasnif edilmektedir:

1. Hhvali sabıka: Ailevî hastalıklar, fena itiyadlar, geçirilen ameliyatlar, mevcud nedebeler.

2. Ahvali hazıra: Görünüş, nabız, akciğer, hazım cihazı, idrar cihazı, cümlei asabiye refleksleri, göz, kulak, boğaz, burun ve kadınlarda aybaşıları.

3. Bunlardan sonra tecrübevî muayene ile nabız ve kan tazyiki hakkında bazı kayıdlar ve karar için bir kısım.

***

(Ahvali sabıka) başlığı altında açılan kayıdlarda birçok intanî hastalıklardan başka bazı dahilî ve zührevî hastalıklara dahi yer vermiştir. Geçirilen intanî hastalıkların tespiti her hangi bir tıbbî muayenenin başlangıcını teşkil eder, lüzumludur ve doğrudur. Ancak üzerinde durulması lâzımgelen bazı maddeleri vardır ki bunların esaslı noktalarına kısaca temas edeceğim:

1. Bademcik iltihabı ekseriya başlı başına bir hastalık değildir. Halbuki fişte yer almıştır. İntanî hastalıklarda bademciklerin şişmesi vücudün hastalığa mukavemet için çalıştığını gösterir ve bademciklerin eskiden geçirilmiş olan büyümeleri şahıslar tarafından daima iltihab diye anlatıldığı için insanı aldatır. Bize kalırsa bademciklerin eskiden geçirdiği iltihablar yerine muayene esnasında görülen büyüme dikkati çekmelidir.

2. Bizde grip kelimesi kadar suiistimal olunan bir şey yoktur. Her hangi bir kırgınlık, burun nezlesi ve göğüse doğru intişarı hep grip diye anılır. Hakikî grip nedir, bilinmez. Teşhis olunamıyan her hastalığın adı griptir. Bunun ucu bazan tifoya kadar bile dayanır. Bu kadar fena anlaşılan ve yanlış ifade edilen bir hastalığın muayene fişinde yer alması neye yarar? Her kime sorulsa hayatında beş on defa grip çektiğini söyler ki, belki bunlardan hiçbirisi de hakikî grip değildir.

3. Zührevî hastalıklar üzerinde ehemmiyetle durulmak lâzımgelir. Bunlardan bir kısmı hayat üzerinde daima müessirdir. Meselâ belsoğukluğu, mevzii bir hastalık olmaktan ziyade kalbde, mafsallarda, mesanede esaslı yadigârlar bırakabilir. Frengi daha mühimdir. Her hekim, hastasını muayene ederken onun dikkatini çekmeden üstü kapalı suallerle bunu tahkika çalışır. Onun için frenginin fişte yer alması tabiî ve zaruridir. Fakat gene zührevî hastalıklardan biri olan yumuşak şankr ehemmiyetli görülmez. Onun tedavisi de mevzii olarak yapılır. Olsa olsa civarındaki bezlerin iltihabından dolayı basit bir müdahaleyi istilzam ederek bir nedebe bırakmak suretile ortadan çekilir.

Biz muayene fişinde şahsın (ahvali sabıka) sına aid maddeleri dikkatle okuduğumuz halde aradığımızı bulamadık. (Sıtma) bizim memleketimizde mevcud ve en münteşir olan bir hastalıktır. Sıtmanın şahsın sıhhati üzerindeki tesirleri frengi veya veremden daha aşağı değildir. Umumî neşvünema üzerinde, hayat ve sıhhat üzerinde mühim roller oynayan sıtmanın fişte yer almamış olmasını zühul eseri saymak isteriz.

Müfredatı dört büyük sahife dolduracak kadar çok olan beden terbiyesi muayene fişinde bülûğ zamanının kaydedilmemiş olması da bir noksan sayılmalıdır. Bülûğun tezahür zamanı, teessüs edip etmediği, bilhassa genç mükellefler üzerinde ciddî bir ehemmiyeti haizdir. Kezalik çocuklukta büyüme ve inkişaf safhaları bir şahsın tıbbî muayenesinde ihmal edilmemesi lâzımgelen noktalardı, ki bunları da fişte göremiyoruz.

Bunlar gibi (ailevî hastalıklar) başlığı altında şahsın geçmiş zamanları sırasında zikrolunan maddeler üzerinde de durulmalıdır. Akıl hastalıkları, alkolizm gibi tespiti lüzumu muhakkak olan noktalardan başka fişte bir de (kanser) kelimesi görülmektedir. Bu bizi düşündürdü. Acaba kanserin irsî olduğu kanaati teessüs mü etti ki beden terbiyesine aid muayene fişine girecek kadar mühim görüldü? Halbuki kanserin irsî olduğu kadar sirayet veya taharrüs eseri olduğu hakkındaki davalar hâlâ çarpışmaktadır. Husulünde henüz ittifak edilmemiş olan kanserin ailede mevcud olması, ona fişte yer işgal etmek hakkını veremez.

Nikris, diyabet gibi bünye ve iğtida hastalıklarının fişte yer alması da bu nevidendir. Diyabetli bir babanın oğlu mutlaka diyabetli olmaz. Gene bu sırada aileler arasında mesleki hastalıkların dahi yer almış olmasını anlıyamadık. Kömür veya kireç ocaklarında çalışmış, bu yüzden teneffüs yollarının bir kısmı tıkanmış olanların bu nevi hastalıkları asla irsî olamaz.

***

(Fena itiyadlar) diye açılan paragrafta alkol ve tütün kelimeleri tasrih edilmiş. Morfin, kokain, heroin gibi uyuşturucu maddeler, hele (esrar) in tahkiki ihmal edilmiştir.

Şahsın geçirdiği ameliyatların fişte yazılmasına da dikkat edilmiş. Bizce beden terbiyesi ve spor üzerinde müessir olabilecek ameliyatların isimlerini tasrih etmek icab ederdi. Ameliyat, bir şahıs üzerinde yapılan cerrahî müdahale demekse boğazdan alınan bir vejetasyon, parmağa saplanıp kırılan bir iğne parçasının çıkarılması hep kanlı ve cerrahî ameliyelerdir. Kulaktan buson çıkarılması da ameliyattır. Bunların avdınlatılması lüzumludur.

Dr. Osman Şevki ULUDAĞ

[*] İlk yazı 7 ikincikânun tarihli nüshamızda intişar etmiştir.

ŞEHİR TİYATROSU

TEPEBAŞI D R A M KISMINDA

Akşam saat 20,30 da

ABDAL

***

Beyoğlu İstiklâl caddesi

KOMEDİ KISMINDA

Akşam saat 20,30 da

PAŞA HAZRETLERİ

Serbest fikirler

Yüksek İktısad ve Ticaret mektebi

Kuruluşunun 58 inci yıldönümü münasebetile

Ticaret ve iktısad mektebimiz her yıl 16 ikincikânunda kuruluş yıldönümünü merasimle kutlular. O gün bu kıymetli ve kıdemli ilim müessesemizde, eski ve yeni mekteb mezunları, profesör ve talebeler toplanırlar.

Sayıları bini aşan ve yurdun dört bucağında ekonomi işlerinin muhtelif şubelerinde bilfiil vazife gören, hududlarda subay elbisesile nöbet tutan bütün mezunların gözleri şu anda Sultanahmedde güzel abidelere karşı yükselen sevimli mekteblerine çevrilmiştir. Yorucu ve mes'uliyetli işlerine kafa ve gönüllerini vakfettikleri vazifelerinden bir an için ayrılan idareciler, bankacı, maliyeci şefler, müfettişler, hususi ve resmi ticaret hayatının sayısız genç, ortayaşlı elemanlar, mütehassıs muhasibleri, mekteble alâkası olan binlerce eski ve yeni talebe bu kutlu günü, delikanlılık çağının gürbüz neşesile tes'id etmektedirler.

Ticaret mektebimiz modern ilim müesseselerimizin ilk kurulanlarından biridir. Bununla beraber eski devrin bütün mezun sayısı iki yüzü geçmez. Bunun sebebini anlamak pek kolaydır. Osmanlı imparatorluğunun iktısadî durum itibarile yarı müstemleke olması, mamul mallar için bir açık pazar teşkil etmesi, millî sanayi kurmanın, himayekâr gümrük resimlerini yükseltmenin devletin iktidarında bulunmaması, kapitülâsyon meseleleri, devletin ticaret hayatına müdahale edememesi ve ticaret tahsiline yüksek makamların lâkaydisi v.s. v.s. dir. O zamanlar bu şartlar altında ekonomi tahsili yapanlar işsiz kalırlar, itibar görmezler. Uzun ve zahmetli tahsillerinin semerelerini ekseriya hüsranla öderlermiş. Bununla beraber Ticaret mektebi o en karanlık istibdad devirlerinde de memleket için pek faydalı ve için için kaynayan bir kudret isidadile muhitin fena şartlarını tadil, alâkasızlığını yenmek ve iktısadî, ticarî ve malî bilgileri yaymak, bu mevzuları ecnebi dillerden türkçeye maletmek ve bugünü hazırlamak cehdile durmadan çalışmıştır.

Yüksek iktısad ve Ticaret mektebimiz son yirmi senedenberi pek faal bir devreye girmiştir. İlk sınıfa her sene beş yüze yakın talebe kaydolunmakta ve yüz kadar talebe mektebin muhtelif şubelerinden mezun olmaktadır. Buna mukabil memleketin iktısadî inkişafı o kadar şümullüdür ve modern sanayi ve ticaret ihtiyacları yetişmiş elemana o kadar muhtacdır ki mezun sayısı hiçbir zaman arzu edilen miktara varamamakta, her yerde yüksek ticaret mezunu aranmaktadır.

Bu hal herşeyden evvel gösteriyor ki bazı halk kütlelerinde eski çağlar artığı olarak devam etmiş olan ticareti hakir görme temayülü şimdi tamamen yok olmuştur. Bugün ekonomi genişlik itibarile bütün hayat sahalarımızı kaplamıştır. Devlet iktısadın nâzımı mevkiini almış ve iktısadî kültürle yetişmiş elemana ihtiyac her zamankinden ziyade artmıştır. Siyasî istiklâlin iktısadî istiklâle ve tamamiyete bağlı bulunduğunu artık ilkmekteb talebelerimiz dahi öğrenmiş bulunuyorlar.

Balkanlarda en kıdemli ekonomi mektebi olan Yüksek İktısad ve Ticaret mektebimizin istikbali mazisinden ve halinden çok parlak olmağa lâyıktır.

Salâhaddin BİRKAN

SPOR

Voleybol maçları

Dünkü voleybol müsabakalarına iştirak eden kızlarımız

İstanbul kız mektebleri arasındaki voleybol maçlarına dün Eminönü Halkevi salonunda devam edilmiştir. Voleybol maçlarına giren en kuvvetli takımlardan çamlıca ile İstanbul liseleri arasındaki maç çok heyecanlı olmuştur.

İlk seti 15-9 sayılarla Çamlıca takımı kazanmıştır. İkinci seti 15-13 İstanbul lisesi tarafından kazanılınca, oyunun heyecanı bir kat daha artmıştır.

İstanbul lisesi takımı son sayılarda başta bulunduğu halde maçı 17-15 kaybetmiştir.

Kız muallim 15-7, 15-11 Şişli Terakki lisesi takımını yenmiştir.

Dünkü mekteb maçları tehir edildi

Dün yapılması lâzım olan mekteb-ler arasındaki butbol maçları sahanın fazla çamurlu olması dolayısile tehir edilmiştir.

Yeni hakem kursu

İstanbul Futbol Ajanlığı tarafından açılacak hakem kursunun kayıd müddeti dünden itibaren bitmiştir.

Yeni kurs faaliyetine önümüzdeki haftadan itibaren başlanacaktır.

Galatasaray kulübünün kongresi

Galatasaray kulübünün kongresi cumartesi günü saat 15 te kulüb lokalinde toplanacaktır.

Uludağdaki müsabakaların resmî neticeleri

İstanbul bölgesi dağcılık ajanlığından: 10/1/1941 tarihinde Uludağda yapılan müsabakalarda aşağıdaki dereceler elde edilmiştir.

İniş müsabakalarında:

Erkekler: 1 inci Ekrem Karay 2.23.1 İstanbul, 2 inci Enver Tabul 2.30.4 İstanbul, 3 üncü Mukbil Aykut 2.33 İstanbul.

Slalom müsabaka:

Erkekler: 1 inci Ekrem Karay 54.1 İstanbul, 2 nci Mukbil Aykut 60.1, İstanbul, 3 üncü Turgud Karay İstanbul.

İniş bayanlar (1500): 1 inci Jale Taylan 3.15 İstanbul, 2 nci Hale Taylan 3.52 İstanbul, 3 üncü Meliha 4.44 Bursa.

Voleybol müsabakaları

İstanbul bölgesi voleybol ajanlığından:

1 — Voleybol müsabakaları Galatasaray spor kulübü salonunda oynanacaktır.

2 — İstirak edecek kulüb ve takımların 20/1//1941 pazartesi günü aksamı saat 18 e kadar Galatasaray spor kulübünde Bay Turguda ikişer fotograf ve oyuncu listelerile müracaat etmeleri lâzımdır.

3 — 20/1/1941 pazartesi gününden sonra kayıd muamelesi yapılmıyacaktır.

SİNEMA

Genclerin çok beğendiği artist

Alice Faye sade meşhur bir sinema yıldızı değil; ayni zamanda Amerikanın en fazla sevilen şantöz ve dansözüdür

Yüzü fevkalâde güzel olmadığı, sesi de kulağa fazla hoş gelmediği halde Alice Faye, bundan iki üç sene evvel dünyanın dört tarafında gösterilen «Büyük caz» filmile bütün cihan gençliğini teshir etmiştir. Dans ve musiki meraklısı delikanlılar ve kızlar bir kordelânın mümessilleri arasında Alice Faye'in ismini gördüler mi, hemen o eseri seyre koşmaktadırlar. Bundan anlaşılıyor ki, yeni yetişenler, klâsik bir güzellik, pürüzsüz bir sesten ziyade orijinal bir çehreye, ekzanterik bir şarkı söyleme tarzına ehemmiyet vermektedirler.

İtiraf etmeli ki, Alice Faye, şu anda değil, beş, altı yaşından itibaren bu meziyetlere sahib bulunmaktadır. Nevyorkta dünyaya gözlerini açan san'atkâr, ilk çocukluk devrelerinden itibaren kiliselerde, hususi toplantılarda, mekteb müsamerelerinde şarkı söylemeğe, dans etmeğe başlamış, reşidl'k yaşına vâsıl olduğu zaman da annesinin muvafakat etmemesine rağmen sahneye intisab etmiş ve bu yoldaki faaliyetine ilâveten barlarda, kabarelerde, gece eğlenti yerlerinde numaralar yaparak çalışmaya da koyulmuştur. Fakat Alice Faye'in Amerikalılar nazarında mevkiini yükselten meşhur Amerikalı şarkıcı ve filim artisti Rudy Valle olmuştur Onun musiki heyeti arasına dahil olduktan sonradır ki, genç kadın bütün yeni dünyaya samil bir şöhret kazanmış ve bu yoldan yürüyerek sinemaya intisab etmiştir.

Alice Faye'ın ilk çevirdiği filim «Nevyork uyurken..» dir. Bunu «Bahriyeliler» ve «Holivudda 365 gece» takib etmiştir. «1935 dans kepazelikleri», «Her akşam sekizde», «Soytarılar kralı», «Zavallı zengin kız», «Söyle yavrum, şarkı söyle!» filimleri de onun en nazarı dikkati celbeden kordelâlarıdır. Fakat en yükseği ve kendisini herkese sevdireni «Büyük caz» olmuştur.

Alice Faye, Jean Harlow'un ölümünden sonra plâtin sarışınlar kraliçesi ilân edilmiştir. Artist mavi gözlerile açık sarı saçlarına pek yakıştırdığı yeşil elbiselere bayılır. Ata binmek, tenis oynamak tercih ettiği sporlardır. Henüz bekârdır. Holivuddaki köşkünde annesile beraber oturur.

Alice Faye sade meşhur bir sinema yıldızı, tanınmış bir dansöz ve şantöz değil, ayni zamanda büyük bir radyo artisti de olduğundan hemen her hafta yüzlerce aşk mektubu ve evlenme teklifleri almaktadır.

Alice Faye

Bunların içinde 500 bin davarı olan Arjantinli çiftlik sahiblerinden, Birleşik devletler tebaası milyonerlerden tutun da Kanadalı jandarma kumandanlarına kadar bin bir çeşid erkek vardır.

Bir iki satırla

★ Loretta Young'un «Kahvaltıdan evvel» isminde yeni bir filim çevirmekte olduğunu evvelce haber vermiştik. Bu filim için Loretta'nın gözleri tabiî zi yalar altında açık mavi, sun'i ziya altında ise koyu mavi görünmektedir. Tabiatile böyle bir vaziyet, açık havada ve stüdyoda çekilen sahnelerde göz renginin değişmesi dolayısile seyirciler adeta başka başka kadınlar müvacehesinde bulundukları hissine kapılacaklardı. Bunu izale etmek için hususi tertibatla Loretta'nın gözlerinin her iki nevi sahnelerde de koyu mavi görünmesi temin olunmuştur.

★ Pat O'Brien ile Constance Bennett çevirmekte oldukları «Garb geçidi» filmini bitirmişlerdir. Bu kordelâ, Amerikanın, simalde kutub noktasına yakın havalide şarktan garbe doğru tayyarelerle geçilmesini tasvir etmektedir.

RADYO

Bu günkü program

16/1/941 perşembe

8,00 Program	13,03 Cazband
8,03 Haberler	18,40 Müzik
8,18 Müzik (Pl.)	19,15 Müzik (Pl.)
8,45 Yemek listesi	19,30 Haberler
★	19,45 İncesaz
12,30 Program	20,15 Rad. Gazetesi
12,33 Fasıl heyeti	20,45 Müzik (Pl.)
12,50 Haberler	21,00 İstekler
13,05 Fasıl heyeti	21,30 Konuşma
13,20 Müzik (Pl.)	21,45 Orkestra
★	22,30 Haberler
18,00 Program	22,45 Caz (Pl.)
	23 30 Kapanış.

Mevlid

Feriköyünde Umurca Glikoz ve Nişasta fabrikası müdürü Cemal Demirelin 25 yaşındaki mahdumu Muammer Demirelin ruhuna ithaf olunmak üzere ikincikânunun 19 uncu günü Beyoğlunda Ağacamiinde öğle namazını müteakib Mevlidi Nebevi kıraat olunacağından arzu eden bütün ehibba ve islâmın gelmelerini rica ederiz.

İrtihal

Jandarma emekli albayı Hüseyin Cahid Ezgünün eşi ve Üniversite tarih asistanı Fuad Ezgünün validesi, Pirlepe eşrafından Kurazade merhum Abdullahın kızı Bayan Feride Ezgü irtihali daribeka etmiştir. Cenazesi yarın öğleden evvel Kabataşta İzzetpaşa yokuşunda 9 numaralı Remzibey apartmanından kaldırılarak namazı Beşiktaşta Sinanpaşa camiinde kılındıktan sonra Feriköy mezarlığındaki medfeni ebedisine nakledilecektir.

***

Eski Beyrut Valisi merhum Ali Paşanın kızı ve eski Trablusgarb Valisi merhum Rasim Paşanın gelini, merhum miralay Mehmed Muradın eşi, emekli General Mehmed Ali ve Fuadın büyük hemşireleri, avukat Suad, Nihad ve Vedad Bengünün halaları salihatı nisvandan Bayan ADİLE AREL irtihal eylemiştir. Cenazesi 17 kânunusani cuma günü Erenköyündeki köşklerinden kaldırılarak namazı Zihnipaşa camii şerifinde kılındıktan sonra Sahrayı cedid aile kabristanına defnedilecektir. Allah rahmet eylesin.

Kederdide ailesine beyanı taziyet eyleriz.

Ankara Borsası 15/1/1941

Londra	1 Sterlin	5.24
Nevyork	100 Dolar	132.20
Cenevre	100 İsv. Frc.	29,6875
Atina	100 Drahmi	0,9975
Sofya	100 Leva	1,6225
Madrid	100 Peçeta	12,9375
Belgrad	100 Dinar	3,175
Yokoha.	100 Yen	31,1375
Stokholm	100 İsveç K.	31,005

ESHAM VE TAHVİLÂT

Ergani		19,81
Merkez Bankası peşin	108,75	109,—

VAHŞİ KOŞU

Baş rollerde:

CLAUDETTE COLBERT - HENRY FONDA

Büyük bir musiki ziyafeti.. Sonsuz bir neş'e bayramı.. İçli bir aşk serenadı.. Kuvvetli bir heyecan fırtınası olan

AŞK SERENADI

(Fransızca)

Billur sesli Neş'e haliki

Grace Moore Melwyn Douglas'ın

Son zaferidir

Bu akşam LÂLE'nin de

Şeref gecesi olacaktır. İlâveten en son gelen

Türkçe PARAMUNT JURNAL

Numaralı yerlerinizi evvelden aldırınız. Tel: 43595.

Filmcilik tarihimizin çok beğenilen filmi

KAHVECİ GÜZELİ

Halkımızdan gördüğü fevkalâde rağbet üzerine

İPEK ve SARAY

Sinemalarında daha birkaç gün temdid edilmiştir.

ŞARK SİNEMASI (Eski Ekler)

YARIN AKŞAM SUAREDEN İTİBAREN

BİR SİNEMA ABİDESİ OLAN

ARABACININ KIZI DUNYAŞKA

(Aşk ve Hayal)

Filmini gösterecektir.

Meşhur Rus edibi ALEKSANDR PUŞKİN'in romanından

Oynayanlar: HEINRICH GEORGE ve HİLDE KRAHL

Bu film bizi, Rusyanın göbeğindeki ıssız beyabanlarda bulunan bir konak yerinden, posta sürücüsünün kızı dilber DUNYAŞKA'nın hayatına nihayet vermekle biten, musikisi, dansları, hazin şarkılarile Çarlık Rusyasının muhteşem saraylarının hayatı içinde yaşatmaktadır.

BİR TÜRK'E GÖNÜL VERDİM

Mevsimin en büyük TÜRKÇE FİLMİ

Merhametten Maraz

Yazan: *Stefan Zweig* — 64 — Türkçeye çeviren: *Hamdi Varoğlu*

— Hıçkıra hıçkıra ağlıyor, artık iyi olmamın bir manası kalmadı, diyor, madem ki o...

İhtiyar, büyük bir gayret sarfına hazırlanır gibi derin bir nefes aldı. Sonra, sözünü şöyle bitirdi:

— Mademki o... Bana karşı merhametten başka bir his beslemiyor.

Bu «o» kelimesini işitir işitmez, bütün vücudüm, buz gibi bir ürperti ile, tepeden tırnağa sarsıldı. İhtiyar, o zamana kadar, kızının hissiyatına dair bana en ufak bir imada bulunmamıştı Benden kaçtığı, yüzüme bakmağa cesaret edemediği çoktanberi belli oluyordu Cocuğunun, kendisinden kacan bir erkeğe ilânı aşk ettiğini bilmek ona dehşet veriyordu. Kızının itirafları, ona müthiş bir azab vermiş olmalıydı, itiraf edilen bu aşk, onu, ölücüsüz bir hicaba sürüklemişti. Benim gibi, o da, tabiîliğini kaybetmişti. Bir şey saklayan, yahud saklaması icab eden kimsenin bakışlarında samimiyet ve açıklık kalmaz.

Fakat, artık, ok yaydan çıkmıştı ve avni darbe, ikimizin de yüreğini yaralamıştı. Bu kelime telâffuz edilir edilmez, ikimiz de susuyor ve biribirimizin yüzüne bakmaktan cekiniyorduk. Bir sükût, aramızdaki dar mesafede katılıp kalmış gibiydi. Sonra, bu sükût, yavaş yavaş yavıldı, siyah bir gaz gibi tavana kadar yükseldi ve bütün odayı kapladı. Asağıdan, yukarıdan, dört taraftan bizi sıkıştırıyordu ve ihtiyarın hızlı hızlı nefes alışından, bu havanın, onun nefesini tıkadığını anlıyordum. Birimizden biri ayağa kalkıp, sükûtu bir kelime ile bozmıyacak olursa, bir saniye sonra ikimiz de boğulacaktık.

Birden, ihtiyarın bir hareket yaptığını, şaşılacak derecede ağır ve acemice bir hareket yaptığını, sonra, bir külçe gibi, yere yığıldığını gördüm. Arkasından, sandalye de, gürültü ile yuvarlandı.

İlk aklıma gelen şey, kalb sektesi oldu. Kalbinden hasta olduğunu biliyordum, Kondor söylemişti. Korku ve telâşla, onu yerden kaldırıp bir kanape üstüne uzatmak için atıldım. Fakat, iskemleden yuvarlanmış olmadığını o anda anladım. Kendiliğinden yere atılmıştı. Dizüstü gelmişti. Yerden kaldırmak istediğim zaman bana doğru sürüklendi, ellerime yapıştı, yalvarmağa başladı.

— Ona yardım etmeniz lâzım... Yalnız siz yardım edebilirsiniz... Kondor da öyle söylüyor: Sizden başka hiç kimse ona yardım edemez!.. Yalvarırım size, merhamet ediniz!.. Bu böyle devam edemez!.. Kendini öldürecek!..

Ellerim fena halde titremekle beraber, ihtiyarı, zorla ayağa kaldırmak için, omuzlarından sıkı sıkı kavradım. Fakat o, kollarıma yapışıyordu, parmaklarının mezbuhane, etlerime gömüldüğünü hissediyorum. Cebi, merhametli delikanlıya zulmeden, rüyasındaki cebi!

— Kurtarın onu, diye inleyordu, Allahaşkına kurtarın!.. Onu bu halde nasıl bırakırız?.. Yemin ederim ki, bu, onun için bir hayat, memat meselesi oldu... Ye'sinden, neler söylediğini tasavvur edemezsiniz. Sizin tekrar rahatınıza kavuşmanız için, bizim de onun elinden kurtulmamız için, kendi vücudünün ortadan kalkması icab ettiğini söyleyip ağlayor... Bunlar lâftan ibaret değil, son derece ciddi... Bundan evvel iki defa kendini öldürmeğe kalktı, bir defasında bileğinin damarlarını kesti, bir defasında da hap yuttu. Kafasına bir şey koydu muydu, kimse vazgeçiremez, hiç kimse... Artık onu yalnız siz kurtarabilirsiniz, yalnız siz... Yemin ederim, yalnız siz...

— Peki Mösyö Kekesfalva... Rice ederim, sakin olunuz... Elimden gelen her şeyi yaparım. İsterseniz sizin eve gidelim, kendisini iknaa çalışayım. Haydi, hemen şimdi, beraberce gidelim. Kendisine ne söyleyeyim, ne yapayım?

İhtiyar, kolumu birdenbire bıraktı ve dik dik, yüzüme baktı:

— Ne mi yapacaksınız?.. Sahi, anlamıyor musunuz ? Yoksa anlamak mi istemiyorsunuz? Halbuki size her şeyi itiraf etti, kendini size teslim etti. Size mektub yazdı, cevab vermediniz; gece gündüz, kendisini uzaklaştıran siz olduğunuzu, kendisini istihfaf ettiğiniz için ondan kurtulmak istediğinizi söyleyip, harab oluyor... Kendisinden nefret ettiğinizi... çünkü... çünkü... fakat, bu kadar mağrur, bu kadar hararetli bir insanı böyle bekletmenin, onu öldürmek demek olduğunu bilmiyor musunuz? Niçin susuyorsunuz? Niçin, onu teskin edecek bir kelime söylemiyorsunuz? Niçin ona karşı bu kadar zalim, bu kadar gayriinsanî hareket ediyorsunuz? Bu günahsız mahlûku, bu bedbahtı niçin böyle azaba sokuyorsunuz?

— Onu teskin etmek için ne lâzımsa yaptım. Dedim ki...

— Hayır! Hiç bir şey demediniz! Sükûtunuzun onu deliye döndürdüğünü her halde görmüşsünüzdür. Sizden beklediği bir tek şey var... Sizin kendisine söylemediğiniz ve her kadının, sevdiği erkekten beklediği söz... Eğer iyi olacağına güvenmeseydi, kat'iyyen ümide kapılmazdı... Fakat, şimdi, az oir zaınan zarfında tamamen iyileşeceği muhakkak olduğuna göre, her genc kızın ümid ettiği şeyi o niçin ümid etmesin?.. Evet, niçin ümid etmesin? Daha fazla ne yapabilirdi?.. Size valvarmazdı ya!.. Fakat siz hiç bir şey söylemiyorsunuz, onu mes'ud edecek yegâne sözü söylemiyorsunuz... Bu sizin için hakikaten güç bir şey mi? Bir insanın yeryüzünde, ümid edebileceği ne varsa hepsine sahib olabilirsiniz. Ben hasta bir ihtiyarım. Nem varsa hepsi sizin olacak, sato, arazi, kırk senelik çalışma neticesinde biriktirdiğim altı yedi milyon... Hepsi sizin olacak... Bütün bunlara yarından tezi yok... Her an, her saat sahib olabilirsiniz. Benim, artık hiç bir şeye ihtiyacım yok... Yalnız, ben gözümü kapadıktan sonra. kızımı bir himaye eden bulunsun isteyorum. Biliyorum, siz âlicenab ve namuskâr bir insansınız, onu incitmezsiniz, ona karşı şefkat gösterirsiniz!

İhtiyarın nefesi kesilmişti. Bitab, mecalsiz, iskemlesine yığıldı. Benim de kuvvetim tükenmişti, ben de bitkin bir haldeydim. Öteki iskemleye de ben yığıldım. Ve biraz evvelki gibi, karşı karşıya, hiç bir şey konuşmadan, birbirimizin yüzüne bakmadan, öylece oturup kaldık. Ara sıra, Kekesfalva'nın kenarına yapıştığı masa, ihtiyarın vücudünü sarsan raşeden, hafif hafif titreyordu ve odanın içinde, bundan başka ses işitilmiyordu. Bir müddet sonra, sert bir cisim diğer bir sert cisim üzerine düştüğü zaman çıkan sese benzer bir gürültü oldu İhtiyarın alnı, masanın üstüne düşmüştü. Bu adamın bütün ıstırabını o zaman anladım ve onu teselli etmek için sonsuz bir ihtiyac duydum.

Ona doğru eğilerek:

— Mösyö Kekesfalva, dedim, bana itimad ediniz.,. Bütün bunları, sükûnetle düşüneceğiz.. Tekrar ediyorum, tamamile emrinize amadeyim... Elimden ne gelirse yapacağım... Yalnız o... Biraz evvel anlatmak istediğiniz şey... O imkânsız... Tamamen imkânsız.

Vurulmuş bir hayvanın, öldürücü son darbeyi yediği zamanki gibi, hafifçe ürperdi. Dudakları müşkülâtla kıpırdadı, fakat konuşmasına meydan bırakmadım.

— İmkânı yok Mösyö Kekesfalva, dedim, rica ederim, artık bundan bahsetmiyelim. Bir lâhza düşünün... Ben ne yim? Parasız bir teğmen...

Sözümü kesme kistedi, dinlemeden cevab verdim.

— Evet, siz zenginsiniz ve... Sizden herşey istiyebilirim... Fakat, işi asıl imkânsızlaştıran, sizinle benim aramadaki bu vaziyet farkıdır işte... Bunu takdir etmeniz lâzım. Herkes, benim, para hatırı için bu işi kabul ettiğimi, kendimi sattığıma zahib olacak... Ve bizzat Edit, emin olunuz ki, kendisini, servetinin hatırı için aldığımı zannetmekten nefsini menedemiyecek... Bir takım hususî vaziyetlerin mevcudiyetine rağmen... Bana itimad ediniz Mösyö Kekesfalva, kızınız hakkındaki hürmetkârlığım ve kendisine karşı beslediğim dostluk nekadar büyük olursa olsun, artık bu meseleden bahsetmiyelim...

İhtiyar, kımıldamıyordu. Önce, işitmedi zannettim. Sonra, mecalsiz vücudü bir hareket yaptı. Başını zahmetle kaldırdı, gözleri boşluka bakıyordu. Masanın kenarını iki elile kavradı, ayağa kalmak istedi. Üç defa beyhude uğraştı. Nihayet doğrulmağa muvaffak oldu. Fakat, sarfettiği gayret, bu gölgeyi, odanın losluğu içinde, sendeletiyordu. Sonra, kendi sesi sönmüş gibi, gayet garib, korkunc derecede ahenksiz bir sesle:

— O halde... dedi, o halde herşey bitti!

Bu tavırda, bu feragate, dehşet verici bir hal vardı. Gözleri hep boşlukta takılı, eli, masanın üstünde dolaşarak gözlüklerini aradı. Bunları, taş kesilmiş gözlerine takmadı, beceriksiz hareketlerle cebine soktu. Bundan sonra, görmek neye yarayacaktı; yaşamak neye yarayacaktı?

Kondorun, ölüm alâmeti olarak gördüğü, morarsış beş parmak, bumburuşuk, siyah şapkayı bulunciya kadar ,masanın üstüne tekrar dolaştı. Sonra, Kekesfalva, gitmek üzere döndü ve yüzüme bakmadan mırıldandı:

— Sizi rahatsız ettim, affedersiniz.

Şapkasını ters gitmişti. Doğru adım atamıyor, kapıya doğru, bir sairfilmenam gibi, sendeleyerek yürüyordu .Sonra, anî bir şey düşünmüş gibi, şapkasını çıkardı, eğildi ve tekrar:

(Arkası var)